БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 55 (6730)
16 МАРТ
ЯКШАНБА
1947 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг XVI Пленуми

1947 йил 13 — 15 мартда Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг XVI Пленуми бўлиб ўтди.

Пленум ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг «Урушдан кейинги даврда қишлоқ хўжалигини юксалтириш тадбирлари тўғрисида» деб чиқарган қарорини бажаришда Ўзбекистон партия ташкилотининг вазифаларини муҳокама қилди ва ўртоқ Юсуповнинг шу масала ҳақидаги доклади юзасидан кенг қарор қабул қилди.

Пленум Марказий Комитет а'золари сифатида ўз вазифаларини бажараолмаган А. С. Айрумянц, Н. Исмоилов ва М. Ёқубжонов ўртоқларини Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети а'золари составидан чиқарди.

Пленум ўртоқ А. Ниёзовни Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети а'золари составига ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети бюроси а'золари составига киргизди.

Ўртоқ И. В. СТАЛИНГА

Ўзбекистон Коммунист (большевик)лар Партияси Марказий Комитетининг Пленуми ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленумининг «Урушдан кейинги даврда қишлоқ хўжалигини юксалтириш тадбирлари тўғрисида» деб чиқарган қарорини муҳокама қилиш учун тўпланди. Пленум большевиклар партияси ва совет халқининг улуғ доҳийси ҳамда тарбиячиси Сизга большевикларча оташин салом юборади.

Ўзбекистон большевиклари, республикамизнинг барча меҳнаткашлари ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг Сизнинг раҳбарлигингиз остида чиқарилган тарихий қарорини қизғин ма'қуллайдилар ва бу қарорни қат'ият блан бажариш учун дастур деб биладилар.

Қимматли Иосиф Виссарионович!

Ўзбек халқи ҳамма ишда, ҳар доим Сизнинг оталарча ғамхўрлигингиз ва ёрдамингизни кўриб келмоқда. Сиз ўзбек халқининг энг яхши дўстисиз. Сиз ўзбек халқининг ҳаёти ва ишларини зўр э'тибор ва сезгирлик блан кузатиб бормоқдасиз. Ўзбек халқининг олға қараб қилаётган ҳаракатига моҳирлик блан йўл кўрсатмоқдасиз, ўзбек халқини улуғ рус халқи блан ва Совет Иттифоқидаги барча халқлар блан қардошларча дўстлик ҳамда ҳамкорлик руҳида тарбияламоқдасиз.

Иосиф Виссарионович, бутун ўзбек халқи Сизнинг республикамизга қилаётган бебаҳо ёрдам ва э'тиборингиз учун Сизга чин кўнглидан чексиз раҳматлар айтади.

Ўзбекистон большевиклари, бутун ўзбек халқи пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ҳартарафлама ривожлантириш йўли блан севикли ватанимизнинг қудратини мустаҳкамлаш соҳасида бутун халқимиз бажараётган ишга муносиб ҳисса қўшишни ўзининг энг муҳим ватанпарварлик бурчи деб билади.

Бизнинг олдимизда оғир вазифалар турипти, аммо большевиклар партияси ва Сиз, ўртоқ Сталин, бизни ҳарқандай қийинчиликларни ҳам дадил енгиш руҳида тарбияладингиз ва ҳеч шубҳа йўқки, биз ВКП(б) Марказий Комитетининг раҳбарлиги остида ва, ўртоқ Сталин, шахсан Сизнинг раҳбарлигингиз остида, қишлоқ хўжалигини юксалтириш соҳасида республика олдига қўйилган вазифаларни муваффақиятли суратда бажарамиз.

Қимматли Иосиф Виссарионович, Ўзбекистон коммунист (большевик)лар партияси ва бутун ўзбек халқи номидан Сизга ва'да бериб айтамизки, ВКП(б) Марказий Комитетининг тарихий қарорини шараф блан бажариш, социалистик қишлоқ хўжалигини янада зўр бериб ривожлантириш ва Ўзбекистонда пахтачиликни тиклаш ҳамда янада юксалтиришдан иборат Сталинча программани муддатидан илгари амалга ошириш учун бутун куч ва меҳнатимизни аямаймиз.

Яшасин Бутун Иттифоқ коммунист (большевик)лар партияси ва унинг ленинчи-сталинчи Марказий Комитети!

Яшасин большевиклар партиясининг улуғ доҳийси, совет давлатининг доно раҳбари, СССР халқларининг севикли отаси ўртоқ Сталин!

ЎЗБЕКИСТОН К(б)П МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ XVI ПЛЕНУМИ.

Улуғ Октябрьнинг ўттиз йиллигини муносиб кутиб олайлик

А'ЛО НАВ'ЛИ МАҲСУЛОТ БЕРАМИЗ

Самарқанддаги «Серп и Молот» консерва заводининг коллективи Ленинград шаҳридаги саноат корхоналари коллективларининг мурожаатини муҳокама қилиб, ўз устига қатор янги мажбуриятлар олди. Яқинда бўлиб ўтган йиғилишда стахановчи ўртоқ Жа'фарова сўзга чиқиб бундай деди:

— Мен ҳозиргача кунлик нормамни икки баравар ошириб бажарар эдим. Бугундан бошлаб Октябрь олди социалистик мусобақасига қўшиламан ва ҳар куни ўз нормамни 300 процентдан бажараман.

Мажлисда стахановчилардан Руденко, Бородина ва бошқа ўртоқлар ҳам ўзларининг бир йиллик нормаларини 7 ноябрьгача бажариш мажбуриятини олдилар.

Завод коллективи қабул қилган мажбуриятномада шундай дейилган:

«Биз Сталинча янги бешйилликнинг иккинчи йили планини Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 30 йиллиги куни — 7 ноябрьгача тўла ва ошириб бажаришга сўз берамиз. Шу муддатда давлатга 7 миллион 150 минг банка консерва топширамиз. Бу йил ҳукуматга кўпроқ а'ло нав'ли маҳсулот бериш учун курашамиз. Меҳнат унумини 10 процент оширамиз, маҳсулот таннархини 3 процент камайтирамиз. Бунга эришиш учун барча механизмларни ўз вақтида сифатли қилиб ремонтдан чиқарамиз, ишчиларнинг малакасини оширамиз. Шу мақсадда заводдаги ишчилардан 240 кишини техминимум курсларида ўқитамиз. Шу блан бирга бу йил корхонамиздаги чиқиндилардан ярим миллион сўмлик ҳар хил кўп исте'мол буюмлари тайёрлаймиз».

ФАРҲОДЧИЛАР ТУРБИНА ҒИЛДИРАГИНИ ЎРНАТДИЛАР

Фарҳод қурилишида янги бир давр бошланди; монтажчилар биринчи турбинанинг 50 тонналик ғилдирагини ўрнатиб бўлдилар. Бу эса, монтажчилар учун иш фронтини янада кенгайтиради, ишни янада қизғин олиб бориш учун имконият туғдиради.

Монтаж ишларини олиб бораётган бригадага Ленинграддаги Сталин номли заводнинг тажрибали мастери ўртоқ И. С. Глезер раҳбарлик қилади.

Ҳозир Фарҳод ГЭСи биринчи турбинасининг кўпгина муҳим қисмларини, чунончи унинг пастки ҳалқасини, парракларини ва турбина қопқоғини ўрнатиш бошланди. Шунингдек турбина генераторининг муҳим қисмларини йиғиш бошланди. Бу мураккаб ва мас'улиятли иш Чирчиқстрой трестининг монтаж конторасига топширилган.

Фарҳод ГЭСни монтаж қилувчи илғор стахановчилар ленинградлилар чақириғига қўшилиб, биринчи турбинанинг ва генераторнинг монтажини 1-Май байрамигача тамомлаш мажбуриятини олдилар.

С. ЖАЛИЛОВ.

САМАРҚАНД ТРАМВАЙИНИНГ БУЮРТМАЛАРИ БАЖАРИЛМОҚДА

Тошкент трамвайининг вагон-ремонт заводи коллективи Самарқанд шаҳрида қурилаётган трамвай учун зарур буюртмаларни бажаришга киришди. 6 дона электр двигатель, кўп миқдорда скат ва шестернялар тайёрланди ва Самарқандга жўнатилди.

Самарқанд буюртмаларини бажаришда айниқса ўртоқ Прохоров бошлиқ цехнинг ишчилари яхши ишламоқдалар. Обмотчиклардан Набиев ва Макаров ўртоқлар кун сайин икки нормадан бажараётирлар. Ҳозирги кунда улар Самарқанддаги кичик станция учун зарур бўлган ускуналарни тезроқ тайёрлаб бериш учун зўр бериб ишлаётирлар.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг биринчи сессиясида. И. Глауберзон фотоси.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг 1947 йил 15 мартдаги мажлиси тўғрисида

Информацион билдириш

15 март, кеч соат 6 да, Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг иккинчи мажлиси очилди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси депутат **А. Мавлонов** раислик қилади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатларининг ваколатини текшириш натижалари тўғрисида Ўзбекистон ССР Олий Совети Мандат комиссияси раиси депутат **С. Нуриддиновнинг** докладини эшитди.

Ўртоқ **Нуриддинов** 400 сайлов округидан Ўзбекистон ССР Олий Советига сайланган депутатларнинг ваколатини текшириш натижалари тўғрисида Ўзбекистон ССР Олий Совети Мандат комиссиясининг қарорини ўқиб эшиттиради:

«Ўзбекистон ССР Олий Советининг Мандат комиссияси Ўзбекистон ССР Олий Советига сайлов юзасидан Марказий сайлов комиссияси томонидан ҳарбир депутат учун алоҳида-алоҳида топширилган сайлов ҳужжатлари ва материалларини текшириб чиқиб, қуйидагиларни аниқлади:

1. Ўзбекистон ССР Олий Советига депутатлар сайлаш 400 сайлов округининг ҳаммасида ҳам Ўзбекистон ССР Конституцияси ва Ўзбекистон ССР Олий Советига сайловлар тўғрисидаги Низом асосида ва уларга тўла мувофиқ равишда ўтказилган.

2. Биронта сайлов округида сайловни бекор қилиш учун ҳечқандай асос йўқ, шунингдек Олий Советга депутатлар сайлашда Конституциянинг ёки сайловлар тўғрисидаги Низомнинг бузилганлиги ҳақида сайлов округларида ҳам, шунингдек Марказий сайлов комиссиясида ҳам ҳечқандай шикоят ва аризалар йўқ.

Шу юқорида баён қилинганларга биноан Ўзбекистон ССР Олий Советининг Мандат комиссияси Марказий сайлов комиссияси рўйхатга олган, рўйхати 1947 йил 19 февральда «Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» газеталарида э'лон қилинган барча Олий Совет депутатларининг ваколатини тўғри деб топади».

Ўзбекистон ССР Олий Совети депутат **Н. М. Мангутовнинг** таклифига биноан Мандат комиссиясининг доклади юзасидан қуйидаги қарорни қабул қилди:

«1. Мандат комиссиясининг ҳамма 400 сайлов округидан Ўзбекистон ССР Олий Советига сайланган ва Ўзбекистон ССР Олий Советига сайлов ўтказучи Марказий сайлов комиссияси томонидан рўйхатга олинган депутатларнинг ваколати тўғри деб топилганлиги ҳақида қилган доклади тасдиқлансин.

2. Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Советига сайлов ўтказучи Марказий сайлов комиссиясининг иши тамом бўлган деб ҳисоблансин».

Сўнгра Ўзбекистон ССР Олий Совети Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссияларини сайлаш тўғрисидаги масалани кўришга киришди.

Депутат **Ғафур Ғуломнинг** таклифига биноан Ўзбекистон ССР Олий Совети Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссияни 13 кишидан иборат тасдиқлайди.

1. Комиссия раиси — **Муллажон Узоқов** — Андижон область, Янгийўл округининг депутати.

Комиссия а'золари:

2. **Зокиржон Сатторов** — Наманган область, Шаҳанд округининг депутати.

3. **Владимир Яковлевич Непомнин** — Фарғона область, Ворошилов округининг депутати.

4. **Рўзи Қамбаров** — Тошкент область, Чирчиқ округининг депутати.

5. **Сами' Файзуллаевич Абдуллаев** — Тошкент область, Янгийўл шаҳар округининг депутати.

6. **Али Мусаевич Мухсинов** — Фарғона область, Молотов округининг депутати.

7. **Пиржон Сеитов** — Қорақалпоғистон АССР, Хўжайли қишлоқ округининг депутати.

8. **Кумринисо Музаффарова** — Фарғона область, Ровон округининг депутати.

9. **Мурод Надирович Жўрабоев** — Сурхондар'ё область, Термиз округининг депутати.

10. **Пётр Николаевич Шишкин** — Самарқанд область, Завод округининг депутати.

11. **Николай Панкратьевич Кузнецов** — Самарқанд область, Шаумян округининг депутати.

12. **Шокир Умурзоқов** — Бухоро область, Бухоро Марказий округининг депутати.

13. **Иван Сергеевич Виноградов** — Тошкент шаҳар Фрунзе округининг депутати.

Депутат **Р. Алимовнинг** таклифига биноан Ўзбекистон ССР Олий Совети Ўзбекистон ССР Олий Советининг Бюджет комиссиясини 13 кишидан иборат тасдиқлайди.

1. Комиссия раиси — **Тошпўлат Дўстов** — Самарқанд область, Панжикент округининг депутати.

Комиссия а'золари:

2. **Константин Михайлович Ефимов** — Тошкент область, Химзавод округининг депутати.

3. **Навруз Жапаков** — Қорақалпоғистон АССР, Қўнғирот округининг депутати.

4. **Ғулом Халилов** — Тошкент шаҳар Красноармейск округининг депутати.

5. **Юсуп Шодмонов** — Андижон область, Балиқчи округининг депутати.

6. **Иван Григорьевич Пучкин** — Фарғона область, Фарғона-Ленин округининг депутати.

7. **Мамадали Топиболдиев** — Фарғона область, Куйбишев округининг депутати.

8. **Гайк Аветисович Габриэльян** — Наманган область, Ҳаққулобод округининг депутати.

9. **Бениш Носиров** — Бухоро область, Олот округининг депутати.

10. **Муҳиддин Исамуҳамедов** — Тошкент область, Бўстонлиқ округининг депутати.

11. **Умар Қосимович Ашуров** — Сурхондар'ё область, Денов округининг депутати.

12. **Ёрқиной Раҳматова** — Тошкент область, Завод округининг депутати.

13. **Муҳиддин Насриддинов** — Наманган область, Тошбулоқ округининг депутати.

Депутат **М. Исамуҳамедовнинг** таклифига биноан Ўзбекистон ССР Олий Совети Ташқи ишлар комиссиясини 11 кишидан иборат тасдиқлайди.

1. Комиссия раиси — **Мансур Мирзааҳмедов** — Тошкент шаҳар Димитров округининг депутати.

Комиссия а'золари:

2. **Абдулла Муродхўжаев** — Самарқанд область, Мирбозор округининг депутати.

3. **Мажид Йўлдошев** — Наманган область, Сталин округининг депутати.

4. **Қурбон Рўзметов** — Қорақалпоғистон АССР, Октябрь округининг депутати.

5. **Муҳамеджон Қиличевич Холиқов** — Самарқанд область, Ём округининг депутати.

6. **Ғафур Ғулом** — Самарқанд область, Қоратепа округининг депутати.

7. **Раҳматулла Алимович Алимов** — Фарғона область, Водил округининг депутати.

8. **Ҳасан Жўраев** — Тошкент область, Тўйтепа округининг депутати.

9. **Александр Кириллович Доленко** — Тошкент область, Сирдар'ё округининг депутати.

10. **Владимир Иванович Уранов** — Тошкент шаҳар, Шербаков округининг депутати.

11. **Жамила Тожиева** — Сурхондар'ё область, Қумқўрғон округининг депутати.

Сўнгра Ўзбекистон ССР Олий Совети Ўзбекистон ССР Ҳукуматини — Ўзбекистон ССР Министрлар Советини тузиш масаласини кўришга киришади.

Раис Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раиси депутат **А. Абдураҳмоновнинг** аризасини ўқиб эшиттиради:

«Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси ўртоқ Абдураззоқ Мавлоновга.

Ўзбекистон ССР Ҳукуматини тузиш масаласи Ўзбекистон ССР Олий Совет муҳокамасига қўйилганлиги сабабли, Министрлар Совети ўз вазифасини тугаган деб ҳисоблайди ва Олий Совет олдида ўз ваколатини зиммасидан соқит қилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети буни Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Советига ма'лум қилишни сўрайди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раиси **А. Абдураҳмонов.**

1947 йил 15 март».

Депутат **Х. Жўраевнинг** депутат **У. Юсупов** қувватлаган таклифига биноан Ўзбекистон ССР Олий Совети бир овоздан қуйидаги қарорни қабул қилади:

«Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг Ўзбекистон ССР Ҳукумати Ўзбекистон ССР Олий Совети олдида ўз ваколатини зиммасидан соқит қилганлиги ҳақидаги аризасини қабул қилади ва депутат Абдужаббор Абдураҳмоновга Ўзбекистон ССР Ҳукуматининг состави тўғрисида Олий Советга таклифлар тақдим этишни топширади».

Шундан кейин Ўзбекистон ССР Олий Совети рўзномадаги 3-нчи масалани — Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш масаласини кўради.

Бу масала ҳақида депутат **Ф. Юсупов** доклад қилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети депутат Ф. Юсуповнинг доклади юзасидан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида якдиллик блан қуйидаги қарорни қабул қилади:

1. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг қуйидаги Фармонлари тасдиқлансин:

Иттифоқ-республика озиқ-овқат ва сарфдоз буюмлар саноати министрлиги ташкил қилиш тўғрисида;

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Бинокорлик материаллари саноати бош бошқармасини Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министрлигига айлантириш тўғрисида;

Ер ишлари министрлиги, Техника экинлари министрлиги ва Чорвачилик министрлигини Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига айлантириш тўғрисида;

Ўзбекистон ССР Соғлиқлар министрлиги ташкил қилиш тўғрисида;

Ўзбекистон ССР Олий Советига сайланган Ўзбекистон ССР гражданларининг ёши тўғрисида.

2. Ўзбекистон ССР Конституциясининг тегишли моддаларига зарур ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Ўзбекистон ССР Граждан Кодексининг 420, 422, 423, 424, 429, 430 ва 433 моддаларини ўзгартириш ва уларни тўлатиш тўғрисидаги Фармони ҳам тасдиқланади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети депутат **Ж. Тожиеванинг** таклифига биноан Ўзбекистон ССР Конституцияси юзасидан 11 кишидан иборат Таҳрир комиссиясини тасдиқлайди.

1. Комиссия раиси — **Тошмуҳамед Алиевич Саримсоқов** — Тошкент шаҳар Тельман округининг депутати.

Комиссия а'золари:

2. **Михаил Герасимович Чиковани** — Тошкент шаҳар Фурманов округининг депутати.

3. **Султон Умарович Умаров** — Тошкент шаҳар Чапаев округининг депутати.

4. **Кабир Комилов** — Қорақалпоғистон АССР, Тахтакўпир округининг депутати.

5. **Иван Мартьянович Садовников** — Тошкент область, Қизил Октябрь округининг депутати.

6. **Ёқуб Юсупович Алиев** — Қорақалпоғистон АССР, Нукус округининг депутати.

7. **Не'мат Муҳаммеджонович Мангутов** — Қашқадар'ё область, Қарши шаҳар округининг депутати.

8. **Владимир Иванович Попов** — Тошкент область, Эски Ковунчи округининг депутати.

9. **Азиз Абдуллаев** — Андижон область, Каганович округининг депутати.

10. **Шароф Рашидов** — Самарқанд область, Токчилик округининг депутати.

11. **Азиз Ҳакимович Ҳамидов** — Хоразм область, Янгибозор округининг депутати.

Ўзбекистон ССР Конституцияси юзасидан тузилган Таҳрир комиссиясига Ўзбекистон ССР Конституциясини ўзгартириш ва тўлатиш тўғрисида Ўзбекистон ССР Олий Советининг навбатдаги сессияси муҳокамасига таклифлар киритиш топширилади.

Шу блан Ўзбекистон ССР Олий Советининг иккинчи мажлиси ёпилади.

Келгуси мажлис 17 март эрталаб соат 11 да бўлади.

УзССР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МИНИСТРЛИГИ МТСЛАРИ БЎЙИЧА 1947 ЙИЛ 10 МАРТГАЧА ТРАКТОР, КОМБАЙН ВА БОШҚА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАШИНАЛАРИ РЕМОНТИ ПЛАНИНИНГ БАЖАРИЛИШИ ҲАҚИДА МА'ЛУМОТ

(Планга нисбатан процент блан)

Областьлар	Ремонтдан чиқарилган						
	Тракторлар	Комбайнлар	Плуглар	Чигит сеялкаси	Ғалла сеялкаси	Культиваторлар	Тахт қилиб қўйилган тракторлар
Тошкент	104,9	0,6	103,0	80,4	36,5	29,3	93,1
Фарғона	87,9	—	106,8	97,8	—	72,6	89,4
Наманган	92,0	—	137,6	89,0	—	47,5	81,8
Андижон	100,7	—	90,3	88,2	—	65,1	85,9
Самарқанд	100,9	4,1	88,2	77,6	45,4	39,8	84,7
Бухоро	93,3	—	99,6	102,3	—	32,2	88,6
Қашқадар'ё	101,5	7,8	91,5	127,1	49,7	36,1	87,2
Сурхондар'ё	107,6	7,4	83,4	83,5	5,6	14,5	91,3
Хоразм	90,8	—	99,5	95,3	—	36,1	95,2
Қорақалпоғистон АССР	84,5	—	93,2	97,6	—	35,8	[illegible]
УзССРда ҳаммаси:	96,9	5,0	98,6	90,5	40,8	45,5	88,8

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ўзбекистон ССР пахтакорларини ва қишлоқ хўжалик ходимларини орден ва медальлар блан мукофотлаш тўғрисида*)

Пахтачиликни ривожлантиришда эришилган муваффақиятлар ва 1946 йилги ҳосилдан пахта тайёрлаш давлат планини бажарганликлари учун қуйидаги кишилар мукофотлансин:

«МЕҲНАТДА ЎРНАК КЎРСАТГАНИ УЧУН» МЕДАЛИ БЛАН

239. Тўхтабоев Рўзибой — Хўжаобод районидаги Крупская номли колхознинг раиси.

240. Тютикова Елизавета Ивановна — Ўзбекистон ССР Тўқимачилик саноати министрлиги кадрлар бўлимининг бошлиғи.

241. Убайдуллаева Меҳриниса — Тошкент қишлоқ районидаги Сталин номли колхознинг звено бошлиғи.

242. Ульянова Пелагея Тихоновна — Андижондаги 3-нчи сон пахта заводи завод комитетининг раиси.

243. Умаралиев Абдурашид — Жомбой районидаги «Меҳнатобод» колхозининг раиси.

244. Умарқулов Акбарали — Киров районидаги «Октябрь 16 йиллиги» колхозининг раиси.

245. Умарова Тожихон — Денов районидаги «Коммунизм» колхозининг звено бошлиғи.

246. Умарова Хатира — Орджоникидзе районидаги Крупская номли колхознинг теримчиси.

247. Умидов Ашур — Свердлов район меҳнаткашлар депутатлари Ойтуғди қишлоқ советининг раиси.

248. Умурзақова Фаттихон — Уйчи районидаги Андреев номли колхознинг бригада бошлиғи.

249. Урозов Сафо — Урганч районидаги «Октябрь 11 йиллиги» колхозининг раиси.

250. Утегулов Шамшид — Шоббоз районидаги 2-нчи МТСнинг участка механиги.

251. Файзиев Собиржон — Сирдарё районидаги «Ҳақиқат» колхозининг звено бошлиғи.

252. Фомин Иван Васильевич — Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министрлиги техника бўлимининг бошлиғи.

253. Ҳайитов Ниёз — меҳнаткашлар депутатлари Китоб район Совети ижроия комитетининг раиси.

254. Ҳайдаралиев Сотиболди — Кўқон районидаги Юсупов номли колхознинг раиси.

255. Ҳайдаров Шойим — Оққўрғон районидаги «Ленинобод» колхозининг бригада бошлиғи.

256. Ҳакимов Болта — меҳнаткашлар депутатлари Паркент район Совети ижроия комитетининг раиси.

257. Ҳакимов Икром — Ўртачирчиқ районида участка мироби.

258. Ҳакимова Оразгул — Кармана районидаги «Қизил Октябрь» колхозининг звено бошлиғи.

259. Холбоев Махсудали — Поп районидаги XVIII партконференция номли колхознинг раиси.

260. Холбоев Соли — Уйчи районидаги «Қизил ой» колхозининг раиси.

261. Холи Бабали — Сариосиё районидаги «Қизил шарқ» колхозининг чўпони.

262. Халилов Карим — Оқдарё районидаги Сталин номли колхознинг раиси.

263. Холиков Хусан — Тошкентдаги «Электрокабель» заводининг мастери.

264. Холқўзиев Отақўзи — Андижон районидаги «Қизил қўшин» колхозининг раиси.

265. Холмонова Суҳсурой — Бекобод районидаги Ленин номли колхознинг раиси.

266. Холматов Акбар — Косонсой ховузининг машинист экскаваторчиси.

267. Холматов Маматрайим — Норин районидаги XVII партсъезд номли колхознинг бригада бошлиғи.

268. Холмуродов Януят — Деҳқонобод районидаги «УЗКУ» колхозининг чўпони.

269. Холмуродов Худоёр — Ўзбекистон К(б)П Қорақалпоғистон обкоми секретарининг чорвачилик бўйича ўринбосари.

270. Ҳамроев Вафо — Шофиркон районида участка мироби.

271. Ҳамроев Одил — Коғон районидаги «Қизил Юлдуз» колхозининг звено бошлиғи.

272. Ҳамроқулов Уринбой — Жалақудуқ районидаги Сталин номли колхознинг раиси.

273. Ҳасанов Зокир — Ильич номли заводнинг қолипчиси.

274. Ҳасанов Эргаш — Жарқўрғон районидаги «Сурхон» совхози партия ташкилотининг секретари.

275. Худойберганов Турсунбек — Қорақалпоғистон АССР Куйбишев районидаги Фрунзе номли колхознинг звено бошлиғи.

276. Худойбердиев Худойназар — Қарши районидаги 1-нчи МТСнинг бригада механиги.

277. Худойқулов Раҳим — Жиззах районидаги 1-нчи МТСнинг тракторчиси.

278. Хурамбоев Мусалли — Андижон районидаги Каганович номли колхознинг бригада бошлиғи.

279. Ҳусаинов Бобораджаб — Мироқи районидаги Охунбобоев номли колхознинг раиси.

280. Тцой Николай Кенеевич — Ўзбекистон К(б)П Қоракўл райкомининг иккинчи секретари.

281. Чернишев Михаил Павлович — Тошкентдаги «Шарикоподшипник» заводининг токари.

282. Чернявский Валентин Васильевич — Андижон область ер бўлимининг бош агрономи.

283. Шабашов Айдар — Қўнғирот районидаги Охунбобоев номли колхознинг бригада бошлиғи.

284. Шодиев Са'дулла — Бухоро районидаги 2-нчи МТСнинг темирчиси.

285. Шайманова Тожи — Яккабоғ районидаги «Намуна» колхози пахтачилик звеносининг бошлиғи.

286. Шокиров Абдулла — Олот районидаги «Меҳнат» колхозининг раиси.

287. Шарипов Наим — Ғиждивон районидаги 1-нчи МТСнинг бригада механиги.

288. Шатков Иван Дмитриевич — Ўзбекистон К(б)П Қизилтепа райкомининг иккинчи секретари.

289. Шоёқубов Хамиджон — Чуст район сув хўжалиги бўлимининг участка гидротехниги.

290. Шептунов Петр Петрович — СССР Давлат план комиссияси Ўзбекистон ССРдаги вакиллиги бўлимининг бошлиғи.

291. Шматов Гулмат — Холдевонбек районидаги «Пахтакўл» колхозининг бригада бошлиғи.

292. Шипанов Николай Петрович — Чирчиқдаги ремонт-механика заводининг темирчиси.

293. Шипин Николай Георгиевич — Ўзбекистон ССР Ер ишлари министрлиги механизация бошқармасининг бош инженери.

294. Эгамбердиев Отахон — Янгиқўрғон районидаги «Ленинчи йўл» колхозининг бригада бошлиғи.

295. Элбоев Жўра — Китоб районидаги «Қизил Юлдуз» колхозининг раиси.

296. Эркаева Раҳима — Поп районидаги «Гулбоғ» пахта совхозининг теримчиси.

297. Югай Николай Артемович — Ўртачирчиқ районидаги 1-нчи МТСнинг старший агрономи.

298. Йўлдошева Марҳаматой — Молотов районидаги Свердлов номли колхознинг звено бошлиғи.

299. Юмалаев Шокир Сафарович — Қоракўл район техника экинлари бўлимининг бош агрономи.

300. Ёқубов Раҳим — Қипчоқ районидаги «Ленин йўли» колхозининг бригада бошлиғи.

*) Боши «Қизил Ўзбекистон»нинг шу йил 8, 9, 11, 12, 15, 21, 26 февраль ва 5, 7, 8 ва 15 март сонларида босилган.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ШВЕРНИК.
СССР Олий Совети Президиумининг секретари А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1947 йил 6 февраль.

Илмий ходимлар марксизм-ленинизм назариясини ўрганмоқдалар

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг партия ташкилоти коммунистлар блан партиясиз илмий ходимлар учун сиёсий ўқиш мактаби очди. Бу мактабда илмий ходимлар ВКП(б) тарихини ва марксизм классикларининг асарларини ўрганмоқдалар.

ВКП(б) кандидатлари учун очилган мактабда машғулотлар анча қизиқарли ўтмоқда. Бу мактабда ёш коммунистлар партиямизнинг жанговар традициялари, доҳиймиз Ленин ва Сталиннинг таржимаий ҳоли ҳамда ВКП(б) устави ва програмасини чуқур ўрганмоқда.

Партия мактабининг сўнгги машғулотида ЎзССР Фанлар академиясининг ҳақиқий а'зоси Қори Ниёзий «Большевиклар партиясининг жанговар традициялари» деган мавзу'да, техника фанлари кандидати Худковский «ВКП(б) програмаси ва устави», иқтисодий фанлар кандидати Александров «В. И. Лениннинг таржимаий ҳоли» деган мавзу'да лекция ўқидилар ва ёш коммунистлар блан суҳбат ўтказдилар.

Лекцияларда экономика институтининг аспиранти Рашидов ва Пўлатов ўртоқлар актив қатнашмоқдалар. Ўртоқ Рашидов шу кунларда И. В. Сталиннинг таржимаий ҳоли тўғрисида доклад қилишга тайёрланмоқда.

Ўзбекистон Фанлар академиясининг партия ташкилоти ВКП(б) тарихини мустақил ўрганучиларнинг семинарини уюштирди. Семинарга химия фанлари кандидати Павелкина ва Латипов ўртоқлар раҳбарлик қилаётир. Яқинда бўлган семинарда техника фанлари кандидати ўртоқ Саидхўжаев И. В. Сталиннинг «Анархизмми ёки социализм?» деган асари ҳақида доклад қилди.

И. РАСУЛЕВ.

ВКП(б) МАРКАЗИЙ ҚОМИТЕТИ ПЛЕНУМИ ҚАРОРИНИ ВА ЎРТОҚ СТАЛИНГА ЁЗИЛГАН МАКТУБДА ОЛИНГАН МАЖБУРИЯТЛАРНИ БАЖАРАМИЗ

Тракторларнинг кеча-кундуз тўхтовсиз ишлашини та'минлайлик!

Тўрт трактор бир тракторнинг ишини қилмоқда

(«Қизил Ўзбекистон»нинг Бухоро область мухбиридан).

Бухоро областида далага чиқарилган 733 та СХТЗ ва 29 та НАТИ тракторидан гўё 671 та СХТЗ ва 23 та НАТИ бетўхтов ишлаётир. Бу рақамлар областьда қишлоқ хўжалик ишлари блан шуғулланучи ўртоқларни беҳад қувонтирса ҳам, ер ҳайдашга келганда уларнинг дами пасаяди. Чунки, ма'лумотлар областьда ҳар тўрт трактор кунда бир тракторнинг ишини қилаётганини кўрсатади.

Область қишлоқ хўжалик бўлимининг бошлиғи ўртоқ Акрам Носиров трактор ишларидаги қолоқликни яшириш учун:

— Тракторлар далада яхши ишлаётир, лекин колхоз раислари «шудгорни кўп кўрсатсак, тракторларни биздан олиб кетадилар» деб ҳайдалган ерлар ҳақида тўғри ма'лумот бермаётирлар, дейди.

Лекин, фактлар шуни кўрсатадики, тракторларнинг унумсиз ишлаётганлиги рост бўлиб, кўпгина МТС ларнинг директорлари ўзларининг ёмон ишлаётганликларини яшириш мақсадида, далада ишлаётган тракторларни атайин ошириб кўрсатмоқдалар.

Масалан, Бухоро районидаги биринчи МТС ни олиб кўрайлик. МТС директори ўртоқ Юзбошев тракторларнинг ишлаётганлиги ҳақида 20 кундан буён бир хилда ма'лумот бермоқда. Унингча далага чиқарилган 47 та ҳайдов тракторидан 39 таси кундузи, 35 таси кечаси ишлаётир. Ҳақиқатда эса, бунинг 30 проценти ҳам ишламайди. МТС нинг ўртоқ Тошмат Қиличев бошлиқ бригадасидаги 3 трактор «Иккинчи бешйиллик» колхозига 16 февральдаёқ етиб борган. Бу тракторлар колхозда ҳайдайдиган тайёр ер бўлмагани учун аввало 5 кун тўхтаб турди. Сўнгра, тракторчи ўртоқ Тўраев энди иш бошлаб ярим гектар ҳам ер ҳайдамаган эдики, трактор бузилиб қолди. Трактор 9 кунда тузатилиб ишга солинди, ниҳоят 3.5 гектарга яқин ер ҳайдагач, яна бузилди. Шундай қилиб ўртоқ Тўраевнинг тракторы 21 кун мобайнида атиги 6 гектар ер ҳайдади.

Шу бригададаги ўртоқ Каримовнинг трактори ҳам худди шундай бўлаётир. Каримов тракторини дам тузатиш, дам навбатли кўрикдан ўтказиш блан овора бўлиб, бир сменада ўрта ҳисобда чорак кам бир гектардан ер ҳайдамоқда. Тракторчи Эшмурод Қиличев ҳам, трактори дамба-дам бузилиши орқасида кунда 6 гектар ўрнига, бир гектардан сал оширроқ ер ҳайдаётир. Бу трактор бригадасида кечаси ер ҳайдаш уюштирилмаган. Бригада механиги ўртоқ Қиличев далага жуда кам чиқади.

Бу аҳволни МТС даги 20 та трактор бригадасининг кўпида учратиш мумкин. МТС директори ўртоқ Юзбошев камчиликларни тузатиш ўрнига, яхши ишлаётган трактор бригадаларига бориб қайтади.

Ўртоқ Жумаев директорлик қилаётган Олот район МТС ида аҳвол яна ҳам ёмон. Тракторлар ремонтдан ғоят сифатсиз чиққанидан тез-тез бузилиб қолмоқда. Ўртоқ Шомурод Омонов бошлиқ трактор бригадасининг 3 тракторидан биттаси Чандир қишлоқ советидаги «Коммунизм» колхозида, бир трактор Свердлов номли колхозда 12—15 кундан буён бузилиб ётган бўлса ҳам, шу вақтгача тузатилган эмас.

Кармана районидаги иккинчи МТС блан ёнилғи базасининг оралиғи 15 километр ҳам келмайди. МТС даги икки юк машинаси блан кунда энг ками 6 тонна ёнилғи келтириш мумкин. Шунга қарамай, бу МТС ёнилғи ташишда жуда орқада қолаётир. 1947 йилнинг ўтган икки ойида ташиб олиниши лозим бўлган 183 тонна ёнилғидан фақат 62 тоннаси келтирилган. Бундан бори-йўғи 30 тоннасигина колхозларга тарқатилган. Бу ҳол тракторларнинг кўп вақт ёнилғи кутиб тўхтаб туришига сабаб бўлмоқда. Шунинг натижасида, МТС кунлик ер ҳайдаш графигини 25 процент ҳам бажармаётир.

Областьда тракторлар блан ер ҳайдашнинг бундай аҳволга тушишига сабаб шуки, МТС ларда ишлар Ўзбекистон илғор пахтакорларининг тўртинчи қурултойи қарорлари, илғор тракторчилар республика кенгашининг мурожаати асосида уюштирилган эмас. Тракторчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишлар йўлга қўйилмаган.

Область қишлоқ хўжалик бўлимининг раҳбарлари тракторларни тўла ишга солиш ва уларнинг унумли ишлашини та'минлашлари керак.

М. БОБОШ.

Орденли механик

Тонг отишига ҳали анча вақт бор. Юлдузлар кўк бетида олмосдай ялтираб кўринади. Анча узоқдан тракторларнинг ҳайқириғи эшитилади.

— Ишимиз яхши,—дейди колхоз раиси Зоҳир ака Ранькони овқатга таклиф қилиб, — тракторчи Султонқул кеча 6 гектарга яқин ер ҳайдади Ишидан хурсандмиз. Ерни тоза чуқур ҳайдаётир,— деб Султонқулнинг ишдаги ғайратини сўзлаган эди,—Ранько:

— Тўғри айтасиз. Султонқул тракторни яхши билади. Бу йил 15 от кучига эга бўлган трактор блан 650 гектар ер ҳайдаш ва 15 процент ёқилғини тежаш мажбуриятини олди, — деб қўйди.

Тонг борган сари оқара бошлади. Зоҳир ака чойнакдаги чойни қуйиб тамомламаган ҳам эди, Ранько шошиб ўрнидан турди:

— Оббо... тракторнинг орқа болти бўшабди. Агар ҳозир тузатилмаса, мотори бузилиши мумкин, — деганича тракторга томон чопган эди, Зоҳир ака ҳам унга эргашди.

— Тўхтат! Тўхтат, — деб қичқирар эди тез чопиб бораётган Ранько.

Баҳор тонгидан завқланиб ер ҳайдаётган Султонқул Ранькониинг овозини эшитибми, ёки тракторнинг оғирлашганини сезибми, ҳайтовур тракторни тўхтатди. У, мотор қопқоғини очиб қарай бошлаганда Ранько ҳам етиб келди.

— Моторга ҳеч нарса қилган эмас, орқа болти бўшаган. Калитни ол, — деди енгларини шимариб Ранько.

Ҳақиқатан ҳам Ранько айтганидек бўлиб чиқди. Тракторнинг орқа болти бир оз бўшаб, моторнинг оҳангини бузган экан. Болт тузатилгач, Ранько тракторга ўлтириб ҳайдаб кетди. Қайтиб марраға келгач, Султонқулга «қани ўлтир» деб ўзи трактордан тушди.

☆

Василий Петровични Каттақўрғон МТСининг ходимларигина эмас, райондаги колхозчилар ҳам зўр ҳурмат қиладилар. Кўп ерда Ранькони «трактор доктори» деб та'рифлашади. Ёш тракторчилар, механиклар ўз ишларининг муваффақиятли бўлиши учун Ранькодан фойдали маслаҳатлар олиб турадилар.

Ўртоқ Ранько 1938 йилда Каттақўрғон 1-нчи МТСига ҳисобчи бўлиб ишга кирди. Ранько ўзи беркитилган трактор бригадасида ҳисобот ишларини тартиб блан олиб борганидек, трактор қисмларини ўрганишга ҳам қизиқди. Ундаги ҳавас трактор қисмларини тез ўрганиб олишга ва оз вақт ичида тракторчи деган номни олишга муяссар қилди.

Василий Петрович тракторчиликда шуҳрат қозонгандан кейин 1942 йилда бригада механиклик вазифасига кўтарилди. Ўртоқ Ранько илгари бир тракторни идора қилиб, ер ҳайдаш топшириқларини ошиғи блан бажариб келган бўлса, бригада механиги бўлганидан кейин бригадада топшириқларни ошиғи блан бажаришга ҳаракат қилди. Ўртоқ Ранько ишлаган Каттақўрғон қишлоқ советидаги колхозлар пахтадан мўл ҳосил олишга эришдилар. Ўтган йили ўртоқ Ранько бригадаси топшириқни 120 процентда ошириб бажарди.

Ўртоқ Ранько республика тракторчилар кенгашидан кўп нарса ўрганиб қайтди. Ранько кенгашдан қайтгач, МТС да ўтказилган тракторчилар йиғилишида сўзга чиқиб, бригадасидаги тракторларни 10 февральгача ремонтдан чиқариш мажбуриятини олди. Ранько ва бригадасидаги тракторчилар бу мажбуриятни вақтида бажариш учун астойдил ишлаб, яхши натижаларга эришдилар. Тракторлар 5 февральда ремонтдан чиқарилди. Комиссия ўртоқ Ранько бригадасида ремонт қилинган тракторларнинг ремонти сифатли ўтганлигини алоҳида кўрсатди.

Кўклам дала ишлари бошланиши блан ўртоқ Ранько бригадасидаги тракторчилар МТС базасидан биринчи бўлиб тракторларни далага олиб чиқдилар. Ҳозир бригада тракторчилари «Оқ олтин», «Ўзбекистон бешйиллиги» колхозларида баҳори дон экишни тезроқ тамомлаш учун ер ҳайдаш ишларини қизитиб юбордилар. Тракторчи Султонқул ер ҳайдаш нормасини 150 процентдан ҳам ошириб бажараётир.

Ҳукумат ўртоқ Ранькони механизация соҳасидаги катта хизматлари учун «Меҳнат Қизил Байроқ» ордени блан мукофотлади. Бу мукофот ўртоқ Ранькони ишда бўлган ҳавас ва ғайратини яна ҳам оширобиб юборди.

Ўртоқ Ранько бригадасининг тракторчилари республикада пахтачиликни ривожлантириш сталинча програмасининг амалга оширилиши учун бу йил 15 от кучига эга бўлган ҳарбир трактор блан камида 600 гектардан ер ҳайдаш ва 15 процент ёнилғини тежаш мажбуриятини олдилар. Тракторчиларда бу мажбуриятни бажариш учун ғайрат зўр. Ҳозир бригадамиз 400 гектардан кўпроқ ер ҳайдади.

Тоҳир КАРИМОВ.

Каттақўрғон райони.

МТС ва колхозларга амалий ёрдам

ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорини бажариш ва 1947 йилда мамлакатга бир ярим миллион тонна пахта бериш юзасидан ўртоқ Сталинга ёзилган мактубни амалга ошириш учун Тошкент шаҳар партия ва совет ташкилотлари МТС ва колхозларга амалий ёрдамни кучайтира бошладилар.

Киров район партия ташкилотлари, корхона, муассасалари кўклам кампаниясини яхши ўтказиш учун ўз оталикларидаги Бўка район МТС ва колхозларига ёрдам кўрсата бошладилар. Тракторчилар ва колхозчилар ўртасида партия оммавий, сиёсий ишларни жонлантириб юбориш мақсадида бир группа пропагандист, агитаторлар юборилди. Ҳарбир колхозга биттадан коммунист беркитилди ва улар газета, плакат ва адабиётлар блан та'минланди.

Трактор ва қишлоқ хўжалик машиналари учун 7.000 дан ортиқ турли деталлар ишлаб берилди. Турли машиналарни ремонт қилувчи 2 бригада, тракторлар учун 2 та кўчма мастерской ва бирнеча механиклар МТС ихтиёрига юборилди.

ВКП(б) Марказий Комитетининг Фрунзе номидаги завод партия ташкилотчиси ўртоқ Машин коммунист ва мутахассислар блан бирга ўз оталигига берилган колхозга чиқиб, амалий ёрдам бераётир.

Куйбишев райони Оққўрғон районига 100 га яқин партия-пропаганда ходимларини юборди. 15 автомашина ва МТС учун 40 минг туп кўчат берилди. Ёрдам учун ҳарбир колхозга биттадан коммунист юборилди.

Тошкент шаҳридаги бошқа район партия ташкилотлари, корхона ва муассасалар ВКП(б) Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорини, Ўзбекистон пахтакорларининг мактубини амалга ошириш учун колхозларга ҳар тарафлама ёрдам беришни қизитиб юбордилар.

ЮЗЦЕНТНЕР УЧУН КУРАШМОҚДАЛАР

(«Қизил Ўзбекистон»нинг махсус мухбиридан).

Андижон область, Ленин район, Кужган қишлоқ советидаги «Правда Востока» колхозининг ўртоқ Холниса Йўлчиева бошлиқ звеноси бу йил 9 гектар ерга чигит экиб, ҳар гектардан 100 центнер ҳосил олишга қарор берди. Звено а'золари ўртоқ Сталинга ёзилган мактуб ва ВКП(б) Марказий Комитети Пленумининг тарихий қароридан руҳланиб, кўклам ишларини намунали олиб бормоқдалар.

Звено а'золари ҳайдов олдидан ерга 50 тоннадан кўпроқ маҳаллий ўғит, 10 тоннага яқин кул-ахлат солдилар. 600 метр катта зовурни қазиб, 1160 метр шох ариқларни тозаладилар. Ҳозир ер трактор блан бир марта яхшилаб ҳайдалди. Звено ерини яна бир марта трактор блан ҳайдаб, 20 мартгача чигит экишни тамомлаш учун курашмоқда. Звено бошлиғи ўртоқ Йўлчиева бундай дейди:

— Партиямизнинг қарори бизни пахтадан юқори ҳосил олиш учун курашга беқиёс руҳлантирди. Чунки, тарихий қарорда колхозчиларимизнинг келажак турмуши нақадар порлоқ экани ифода қилинган. Звеномиз ўз устига олган мажбуриятни тўла-тўкис бажариш учун бутун талбирларни кўради.

Бинокорлик материаллари саноатининг ишини яхшилайлик

1947 йилда Тошкент шаҳридаги қурилишларни ғишт блан та'минлаш хавф остида турипти. Бу йил Тошкент шаҳридаги қурилишлар учун 100 миллион донадан ортиқ ғишт талаб қилинади. Бу талабни қондириш учун Тошкентдаги ҳамма ғишт заводлари тўла қувватларига яраша ишлашлари керак. Лекин бу қувватдан тўла фойдаланилмаётир. Тошкентда ЎзССР Бинокорлик материаллари саноати министрлигига қарашли ғишт заводлари давлат планини тўла бажарганлари тақдирда ҳам Тошкентдаги қурилишларнинг талабини 30—35 процентгина қондира олади. Бу талабни қондириш учун Тошкентдаги барча ғишт заводларининг қувватидан тўла фойдаланиш керак.

Ҳозир Тошкент ғишт заводларининг қувватидан атиги 30—40 процент миқдорида фойдаланилаётир. Ба'зан заводлар бирнеча йилдан буён бир дона ҳам ғишт чиқармай келади. Масалан, Средазокрвоенпромстройга қарашли биринчи группа ғишт заводлари 1940 йилда 25 миллион дона ғишт пиширган бўлса, 1943 йилдан буён, кўп деганда 10—12 миллион дона ғишт пиширди. Бу эса, заводлар қувватининг ярмидангина фойдаланилаётганлигини кўрсатади.

ЎзССР Министрлар Советининг 1943 йил 13 январьда чиқарган қарорига биноан Средазокрвоенпромстрой ўз ғишт заводларини йилига 30 миллион дона ғишт ва 3 миллион дона черепица чиқара оладиган даражага етказиши керак эди. Бундан ташқари заводга темирйўл ўтказилиши ва ой сайин 2 миллион дона ғишт қурита оладиган сушилка қуриши лозим эди. Аммо, Средазокрвоенпромстрой ўз мажбуриятларини бажармади.

СССР Станоксозлик министрлигининг абразив заводига қарашли ғишт заводи йилига 20 миллион дона ғишт тайёрлаб бера олади. Лекин ҳозирги вақтда бу заводдан омбор сифатида фойдаланиб келинмоқда.

Ана шу юқорида айтилган сабаблар натижасида, ғишт ва бошқа бинокорлик материаллари етишмайди. Бу ҳол республикамизда бинокорлик ишларини ривожлантиришга халақит бераётир. Маҳаллий бинокорлик материаллари ишлаб чиқарадиган корхоналар турли идоралар ихтиёрига бериб қўйилган. Бу идоралар эса, ўз ихтиёрларидаги заводлардан етарли фойдаланмай келмоқдалар.

1947 йилнинг дастлабки ойларида бинокорлик материаллари саноати яхши ишламади. Бинокорлик материаллари саноати министрлиги январь ойида ғишт тайёрлаш планини ошириб бажарган бўлса ҳам, оҳак, гамч, цемент ва бошқа шу каби материаллар ишлабчиқариш плани бажарилмаётир. Маҳсулот сифати паст ва таннархи жуда ошиб кетган.

Хунарманлчилик кооперацияси бошқармаси ва Бинокорлик материаллари саноати министрлигининг раҳбарлари маҳаллий бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш блан шуғулланмай қўйдилар. 1946 йилда Тошоблпромсоюз (раиси ўртоқ Сафоев) маҳаллий бинокорлик материаллари тайёрлаш планини атиги 14.7 процент, оҳак пишириш планини 29.5 процент бажарди. Фарғона облпромсоюзи (раиси ўртоқ Шамсиддинов), Андижон облпромсоюзи (раиси Далабоев), Самарқанд облпромсоюзи (Дьяков, Ёқубов) ҳам ғишт ва оҳак пишириш планини бажаролмади.

Бинокорлик материаллари ишлабчиқарувчи корхоналар 1947 йил мавсумига қониқарсиз тайёрландилар. Ғишт ўрнига ишлатиладиган тош, гипс-блоклар, шлак-блоклар, кавак ғишт ва бошқа шу каби материаллар тайёрлаш йўлга қўйилмаган. Черепица ишлабчиқариш мутлақо қониқарсиз аҳволда.

ЎзССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги ҳузуридаги марказий илмий-текшириш лабораторияси қониқарли ишламайди. Бу лаборатория томонидан берилган биронта таклиф корхоналарда амалга оширилмаган. Лаборатория асосида ўзининг асосий вазифаси блан шуғулланмайди. У, 1946 йилда илмий-текшириш ишлари планини бажармади.

Марказий илмий-текшириш лабораторияси ва завод раҳбарларининг айби блан Тошкентдаги 5-нчи ғишт заводлари бошқармасида қурилган туннель сушилкаси ишга туширилмаган. Бу сушилканинг қувватидан 30—40 процент миқдорида фойдаланилмоқда. Янги хил бинокорлик материаллари заводида ганч пишириладиган печь ишга туширилмаган.

Маҳаллий бинокорлик материаллари ишлабчиқаришдаги бундай аҳволга чидаб туриб бўлмайди. Бу ишда кескин бурилиш ясаш зарур.

Янги қурилишларнинг талабини тўла қондириш учун ғишт заводларида қўл кучи блан қилинадиган оғир ишларни тезроқ машиналаштиришимиз лозим. Шунингдек, маҳсулотнинг сифатини яхшилаш ва унинг таннархини пасайтириш учун барча чораларни кўрмоғимиз лозим.

Бинокорлик материаллари саноатини малакали кадрлар блан та'минлаш, уларга кўрсатилаётган маданий-маиший хизматни ҳартарафлама яхшилаш, ишчиларнинг малакасини тобора ошириш чораларини кўриш — партия ва хўжалик ташкилотлари олдида турган асосий вазифадир.

Оҳангарон, Зиёвиддин, Жиззах, Бекобод ва бошқа жойларда харсангтош чиқаришни дарҳол уюштириш лозим. Шунингдек, асосий ғишт заводларида ғишт блан бир қаторда ғишт ўрнини босадиган гипс-блоклар, шлак-блоклар, кавак ғишт ва бошқа шунинг каби материаллар ишлабчиқаришни уюштирмоғимиз лозим.

Средазокрвоенпромстрой, Ўзпромстрой, Текстильстрой, ЎзССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги, Чирчиқ қурилиши тресте ва Ўрта Осиё темирйўл округига қарашли ғишт заводларининг қувватидан тўла фойдаланиш чораларини кўришимиз лозим.

Заводларнинг механизмлари, асбоб-ускуна ва транспорт воситаларидан тўла фойдаланиш, меҳнат унумини ошириш керак.

Ғишт заводларининг ишидаги мавсумчиликка хотима бериб, уларни ёзин-қишин бир ме'ёрда ишлашга кўчириш мақсадида, туннель усулида қурилган сушилкалардан тўла фойдаланиш, шунингдек ғишт заводига олиб борадиган темирйўл тармоқларини қуриб тамомлаш зарур.

Инженер Ғ. АЛИЕВ.

Ўзбекистон Давлат План Комиссияси бинокорлик материаллари бўлимининг бошлиғи.

Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашида

13 мартда бўлган мажлис

Бугунги мажлисда Бевин раислик қилди. Министрлар Германияни нацистлардан тозалаш ва демократлаштириш масаласини муҳокама қилишга киришдилар.

Министрлар Кенгашининг мажлисида делегацияларнинг бошлиқлари Д. Маршалл, Ж. Бидо ва В. М. Молотов, Э. Бевин сўзга чиқдилар.

Д. Маршалл баёноти

Германия оккупация қилинган вақтдан бошлаб уни нацистлардан тозалаш Америка Қўшма Штатлари Ҳарбий Ма'муриятининг асосий мақсадларидан бири бўлди.

Америка ма'мурлари Америка доирасида нацизмни таги-туби блан йўқ қилиш йўлида Контроль Кенгаши Йўл-йўриғида кўзда тутилган талаблардан ҳам анча кўп иш қилдилар. Ҳарбий жиноятчиларни ва тинчликка ҳамда инсониятга қарши жиноят қилишда айбдор бўлган бошқа кишиларни қўлга олиш ва уларни судга бериш йўлида ҳамма чоралар кўрилмоқда. Ҳозирги вақтда шубҳали деб топилган беш минг киши тергов ўтказиш учун Америка Қўшма Штатларининг Ҳарбий ма'мурияти томонидан қамоққа олинган. Халқаро Ҳарбий Трибунал томонидан суд қилиниб, ҳукм этилган ташкилотларнинг а'золаридан биронтаси ҳам уларнинг иши нацистлардан тозалаш судларида кўрилмасдан туриб озод қилиб юборилгани йўқ. Ҳозирги вақтда СС, сиёсий раҳбарлар корпуси, гестапо а'золаридан ва бошқа нацистлардан 48 минг киши ёки улардан ҳам кўпроқ киши қамоқда ётипти ва суд қилинишини кутмоқда.

Америка доирасидаги уч ўлкада ёки вилоятда национал-социализм ва милитаризмни таги-туби блан йўқотиш тўғрисида герман ма'мурлари томонидан жорий қилинган қонун адолатли қонундир. Шу блан бирга бу қонун ўзининг қўлланилиши ва кўп нарсани ўз ичига олиши жиҳатидан бизнингча бошқа доиралардаги нацистлардан тозалаш тартибига қараганда бирмунча қаттиғроқ қонундир. Бу қонунга тахминан 450 трибунал амал қилмоқда. Бу трибуналлар нацистларга қарши эканликлари блан машҳур бўлган кишилардан тузилган. Трибуналлар ҳозиргача 200.000 дан кўпроқ кишининг ишини кўриб чиқдилар. 14 мингдан кўпроқ киши бу қонунни амалга ошириш блан банд ва қонун Америка Қўшма Штатлари Ҳарбий Ма'муриятидаги амалдорларнинг қаттиқ назорати остида амалга оширилаётир. Бу қонунга мувофиқ, ишлари терглилиши лозим бўлган 12 миллионга яқин киши рўйхатга олинди.

Бу қонун адолат блан суд қилиш принципига риоя қилинишини, ҳарбир кишининг нацистлар усул идораси вақтида қилган жиноятига яраша адолат блан ва қаттиқ тартибда суд қилинишини та'минлайди; қонун айбли деб топилган кишиларнинг оддий меҳнаткаш бўлишдан ташқари бошқа бирон вазифани эгаллашига йўл қўймайдиган муайян чоралар кўришни кўзда тутади ва айби бирмунча енгил бўлиб, нацистлар ҳаракатида беихтиёр қатнашган кишиларни оқлаш ва уларни ижтимоий ҳаётга қайтариш имкониятини беради.

Айрим шахсларнинг ма'мурий ишларда зарурлиги ёки сиёсий мақсадлар кўзда тутилиб, ҳеч кимга нисбатан ҳам енгиллик берилмайди. Нацистлар блан алоқа қилганликлари учун жамоат ишларидан ва муҳим хусусий лавозимлардан олинган ёки бўшатилган кишиларнинг сони 370 мингдан ошади. Катта ёшдаги бутун аҳоли ўртасида ўтказилган текширишда фаол нацистлардан бирон кишининг ҳам қилмишига яраша жазодан қутилиб қолмаслигини та'минлайди. Америка доирасида собиқ нацистларга сиёсий партияларга кириш рухсат этилмайди. Шунингдек илгари нацист бўлиб ҳозирги кунда Германиядаги мавжуд усул идора блан фаол ҳамкорлик қилишни истовчи кишилар ҳам бундан мустасно қилинмайди. Бундан ташқари, нацистлар партиясининг ҳамма а'золари жамоат вазифаларидан олинган ва хусусий корхоналарда ўз та'сирини ўтказа оладиган лавозимлардан маҳрум этилган.

Доирамизда амалга оширилаётган қонунларни барча сиёсий партиялар ва касаба союзлари қувватлаётир; Халқаро Ҳарбий Трибунал бу қонунларни адолатли бўлиши жиҳатидан намуна қилиб кўрсатди ва бу қонунларнинг асосий қоидалари Германияни оккупация қилиб турган барча тўрттала давлат томонидан қабул қилинган ва Контроль Кенгашининг 38-нчи Йўл-йўриғига киритилган.

Америка Қўшма Штатлари изчил сиёсат олиб борди, унинг программаси қаттиқ, аммо адолатли программадир. Америка доирасида яқинда афв умумий э'лон қилинди. Бу афв умумий нацизмни тагтомири блан йўқ этиш йўлидаги ҳаракатимизнинг бўшаштирилганлигини кўрсатмайди. Бу чоралар фақат ёшлар ва инвалидларга, шунингдек жуда кам иш ҳақи оладиган бошқа кишиларгагина нисбатан жорий қилинмоқда. Бундай кишилар нацистлар ҳаракатидан ҳечқандай манфаат кўрган эмаслар ва уларга Контроль Кенгашининг Йўл-йўриғида кўзда тутилган ма'нода нацист деб қаралиши мумкин эмас.

Яшириб ўлтиришнинг ҳожати йўқ. Контроль Кенгашига ҳар ойда тақдим қилинган докладларда Америка доирасида нацистлардан тозалаш соҳасида эришилган муваффақиятлар батафсил таҳлил қилиб берилган. Бундан ташқари, Америка доирасида жорий қилинган йўл-йўриқ ва қўлланмалар бошқа давлатларга ҳам ма'лум қилинган. Контроль Кенгаши Шарқий доирада тўрт давлатнинг йўл-йўриғи қандай амалга оширилганлиги тўғрисида тўла ахборот, шунингдек Германиянинг бу қисмида нацистлардан тозалаш чораларининг натижаси ҳақида тўла ҳисобот олгани йўқ.

Менинг ҳукуматим нацистлардан тозалаш ишидан Германиядаги бирон сиёсий партияга қулай вазият туғдириб берадиган сиёсий восита сифатида фойдаланилишига қаршидир. Америка доирасида фаол нацистларга сиёсий партияларга кириш тақиқланган, аммо биз совет доирасида илгариги фаол нацистлар Бирлашган Социалистик партияга киришлари блан уларнинг оқлаб юборилиши мумкинлиги тўғрисида кўп ма'лумотлар олинаётганлигидан ташвишга тушаётирмиз.

Контроль Кенгашининг Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашига тақдим этган ва нацистлардан тозалаш масаласига тааллуқли докладидан кўринишича, нацистлардан тозалаш тўғрисидаги қонунлар, шунингдек йўл-йўриқлар айрим доираларнинг қўмондонлари тўрт давлатнинг сиёсатини ва бу масалада чиқарган баёнотини турлича талқин қилганликлари муносабати блан турлича қўлланилаётир. Бу нарса жазо чоралари ва чеклаш тадбирларини белгилашда ҳам ва буларни амалга оширишда ҳам яклиллик бўлмаслигига сабаб бўлди. Бундай аҳвол юз бериши муносабати блан оккупация қилиб турган давлатлар ўртасида бир-бирларининг нацистлардан тозалаш соҳасида олиб бораётган ишларига шубҳа блан қараш ва бошқа доираларда нацистлардан тозалаш соҳасида ўтказилган ишларга тўла ишонмаслик ҳоллари кўринмоқда ва ўзларига айб иснод қилинаётган кишиларнинг бир доирадан иккинчи доирага кўчиб кетишга интилишлари кўрилмоқда, чунки бундай кишилар бошқа доираларда нацистлардан тозалаш тўғрисидаги қонун унча қаттиқ қўллик блан ўтказилмайди деб ўйлайдилар.

Бу аҳволни тузатиш учун Қўшма Штатлар делегацияси қуйидаги резолюцияни таклиф этишни ва унинг Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши томонидан қабул қилинишини истайди:

«Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Контроль Кенгашининг нацистлардан тозалаш масаласида топширган докладини ма'лумот учун қабул қилади ва бутун Германияда нацистлардан тозалаш иши ва тартиблари бир хил йўл блан амалга оширилиши зарур деб ҳисоблайди. Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Иттифоқ Контроль Кенгашига Германия территориясида ягона бир қонунни жорий қилиш тўғрисида тегишли герман ма'мурларига кўрсатма бериш вазифасини топширади. Бу қонун Контроль Кенгашининг 38-нчи Йўл-йўриғига асосланган бўлиши керак, токи ҳамма кишиларнинг қилмишига яраша уларга тенг даражада ва адолат блан муносабатда бўлишини та'минласин, шу блан бирга Германиядаги бу қонун башарти Иттифоқ Контроль Кенгаши томонидан рад этилмаса, ўз кучида қолмоғи керак».

Ж. Бидо сўзи

Раис жаноблари, мен қисқача баёнотимда нацистлардан тозалаш ва демократлаштириш масалалари тўғрисида бир йўла гапираётганлигим учун кечиришингизни илтимос қиламан. Чунки, ўринбосарларимиз Германияни нацистлардан тозалаш ва демократлаштириш масалаларини бир сарлавҳа остида рўзномага киргизганлар. Нацистлардан тозалаш ва демократлаштириш, немис масаласини ҳал этишнинг энг муҳим соҳасидир. Тўрт давлат бу соҳада умумий сиёсат юргизишга ва'да берган ва бу масалалар бир-бири блан чамбарчас боғланган.

Биринчи масала асосан жазо чораларига доирдир. Гап гитлерчилар Германиясининг жиноятларини, гуноҳ ва хатоларини ювиш тўғрисида бормоқда. Аммо, келажакда немис халқини қайтадан тарбиялашни мақсад қилиб қўйилган чоралар ҳам амалга оширилмаса, бу ишларнинг ўзи кифоя қилмайди.

Берлинда қабул қилинган қарорларни, я'ни нацистлар партиясини ва нацистлар ташкилотларини битириш тўғрисидаги қарорларни амалга ошириш учун, Германияни назорат қилиб туриш мас'улиятини зиммаларига олган иттифоқчи давлатлар бу ишларни узил-кесил бажариш мақсадида ҳамма чораларни кўришлари, барча нацистлар амалда лавозимларидан четлатилиши ёки мас'улиятга тортилиши керак. Бу соҳада белгиланган қоидалар барча доираларда ҳам бир хил даражада ғайрат блан амалга оширилиши керак. Бошқача қилиб айтганда, барча доираларда қилинаётган ишларни яхшироқ тарзда мувофиқлаштириб олиб бориш зарур.

Германияни демократлаштириш узоқ давом этадиган иш. Немислар халқаро қоидаларни доимо поймол қилиб келдилар. Бу ерда гап немисларни яна ана шу халқаро қоидаларни англаб олишга ўргатиш ва маҳаллий хусусиятларни тамомила ҳисобга олган ҳолда, уларга яна халқлар жамиятида қачон бўлмасин зиммаларига юкланадиган мас'улият ва бурчни яна англатиш тўғрисида бораётир. Бу вазифалар мактаблар, сиёсий партиялар ва касаба союзлари ёрдами блан ҳал қилиниши мумкин. Немис ёшларини тарбиялаш ҳозирги вақтда иттифоқчи давлатлар олдида турган энг муҳим вазифаларнинг биридир. Бу — энг қийин масаладир. Немисларга та'лим бериш ишини уюштиришга асосий э'тибор берилмоғи керак. Бу иш дастлабки даврида иттифоқчи давлатларнинг маориф соҳасида иш кўрувчи арбоблари томонидан олиб борилмоғи ва бу ишга улар раҳбарлик қилмоғи керак. Берлинда чиқарилган баёнотда айтилганидек, немис ёшларининг та'лим олишини назорат қилиб турмоқ керак.

Сиёсий партиялар ва касаба союзларига келганда, жойларда ва вилоятларда бу ташкилотларнинг эркин суратда тараққий этишига йўл қўйиб бериш керак, токи немислар ўз мамлакатларида ниҳоят унутилиб юборилган демократия қоидаларига ўргана борсинлар.

Германиянинг ҳарбир доирасида немислар учун зарур бўлган муассасаларнинг иш кўриб туришига имкон берадиган даражага етдик. Бу муассасалар ҳарқандай демократиянинг энг оддий принципларига асосланмоғи керак. Қонун ва суд олдида баравар ҳуқуқларга эга бўлиш, эркин иш кўриш, диний э'тиқоддаги эркинлик, ўз фикрини айта олиш ва меҳнат уюшмасига бирлашиш ҳуқуқларига эга бўлиш шундай принциплар жумласига киради.

Аммо, немисларни қандайдир иқтисодий куч асоратига тушиб қолиш хавфидан халос қилишга қаратилган тадбирлар амалга оширилмас экан, буларнинг ўзи кифоя қилмайди. Шу сабабли катта муассасаларни майдалаштиришга ва қишлоқ хўжалигида ислоҳотлар ўтказишга ҳаракат қилмоқ керак. Биз иқтисодий масалаларни муҳокама қилган вақтимизда бу масалаларни кўриб чиқамиз. Аммо, иқтисодий масалалар блан демократлаштириш масалаларининг бир-бирига чамбарчас боғлиқ эканлигини алоҳида уқдириб ўтмоқ керак. Бу соҳада тўрт давлат ғайрат блан иш кўрмоғи лозим.

Франция делегацияси ҳозирги пайтда жаҳонда хавфсизликни та'минлайдиган умумий восита йўқлигини уқдириб ўтишни истар эди. Ҳарбий кучларни битириш зарур иш. Аммо, бунинг ўзи кифоя қилмайди. Нацистлардан тозалаш зарур иш. Аммо, бу ҳам кифоя қилмайди. Демократлаштиришнинг ўзи ҳам кифоя қилмайди. Жаҳонда тамомила ва узил-кесил хавфсиз вазият ўрнатмоқ учун биргаликда бирқанча қарорлар ва чоралар кўриш керак.

Ҳозиргача қандай натижаларга эришилди? Биз ҳозирги пайтда нацистлик руҳига хотима берилди деб айта олмаймиз. Ба'зи бир аломатлар шуни кўрсатадики, нацистлик руҳи бизнинг ҳоҳишимизга қарши бот-бот сезилиб турмоқда. Демократик ниқобдаги янги партияларнинг вакиллари халқ руҳини кўтариш йўлида етарлик гарантия беролмаётирлар. Германияни демократлаштириш жуда узоқ давом этадиган иш бўлиб, бу зўр ғайрат кўрсатилишини ва кўп йиллар мобайнида сабот блан иш кўрилишини талаб қилади. Биз ҳамма вақт хуш'ёр туриб бу вазифани бажармоғимиз керак. Бу жиҳатдан тўрттала бирлашган давлат дастлабал умумий бир хилдаги сиёсатни амалга оширмоқлари мутлақо зарур нарсадир.

Мен Америка делегацияси томонидан тақдим қилинган қарор лойиҳасини биринчи марта ўқиб чиққанлигим туфайли бу лойиҳа юзасидан ба'зи мулоҳазаларимни айтишни истар эдим.

Биринчи мулоҳаза. Франция делегацияси биргаликда белгилаб чиқилган умумий иш тартиби ва умумий қонунга эга бўлиш керак деган принципга қўшилади. Бизнингча, бу жуда муҳим принципдир.

Иккинчи мулоҳаза. Немис ма'мурларига келганда шуни айтиш керакки, Контроль Кенгашининг Йўл-йўриқлари ўрнига немис қонунлари жорий этилишига Франция делегацияси э'тироз билдирмайди. Аммо, бу қонунлар айрим ўлкаларнинг маҳаллий қонунлари, маҳаллий парламентлар томонидан амалга ошириладиган қонунлар бўлмоғи шарт.

Учинчи мулоҳаза. Юқорида айтиб ўтганимдек бизнинг вазифамиз, умумий, самарали қонунларни жорий этишдан иборат. Америка лойиҳасида нималар кўзда тутилади? Бу лойиҳада Контроль Кенгаши немис ма'мурларига бевосита ўз қўлланмаларини бериб турсин, дейилади. Бизнингча, бу янги тартиб унчалик мақбул тартиб эмас. Контроль Кенгаши ҳарбир доирадаги бош қўмондон орқали немис ма'мурлари блан алоқа қилмоғи керак. Мен лойиҳага қуйидагича ўзгартиш киритишни таклиф қилар эдим: «Доиралардаги командирлар орқали немис ма'мурлари 38-нчи Йўл-йўриққа асосланган ва бутун Германияда жорий қилинадиган умумий қонунларни э'лон қилиши учун Министрлар Кенгаши Контроль Кенгашига қўлланма беради». Мен таклиф қилган тадбир 38-нчи Йўл-йўриққа тамомила мувофиқдир.

В. М. Молотов баёноти

Иттифоқчи давлатларнинг чиқарган қарорларида герман фашизмининг қолдиқларини тамомила йўқ қилиш (нацистлардан тозалаш) ва Германияда демократик тузум барпо қилиш Европада тинчлик ва хавфсизлик бўлишини та'минлаш учун энг муҳим шартлардан бири деб кўп марта та'кидланган эди. Контроль Кенгашининг докладида бўлган материаллар, шунингдек ҳукуматларимизнинг ихтиёрида бўлган ма'лумотлар бу қарорларнинг қандай бажарилаётганлиги тўғрисида, бу соҳада эришилган муваффақиятлар ва ҳали мавжуд бўлган жиддий камчиликлар ҳақида фикр юргизишимиз учун имкон беради.

I. НАЦИСТЛАРДАН ТОЗАЛАШ

Контроль Кенгашининг нацистлардан тозалаш тўғрисидаги докладидан шу нарса ма'лумки, иттифоқчиларнинг контроль органлари ишга киришган чоғданоқ национал-социалистлар партиясини, унинг филиалларини ва унинг назорати остида бўлган ташкилотларни йўқ қилиш тадбирларини амалга оширдилар, гитлерчилар усул идораси вақтида ташкил этилган фашист муассасаларини тарқатиб юбордилар, ба'зи қонунларни бекор қилдилар ва Германияда фашист ҳамда милитарист унсурларнинг фаолиятига йўл қўймаслик мақсадида тегишли чоралар кўрдилар.

Аммо, Берлин Конференциясида Германияни нацистлардан тозалаш юзасидан ўзаро келишиб белгиланган умумий программанинг ҳозирги вақтда бажарилишини қониқарли деб бўлмайди. Бу умумий программа фашизмнинг қолдиқларини тамомила йўқ қилиш ва Германиядаги сиёсий ҳаётни демократик асосда қайтадан қуриш учун шароит тайёрлашни кўзда тутган эди. Бу соҳада ҳали кўп иш қилингани йўқ. Берлин Конференцияси гитлерчилар партиясининг шу партиядаги оддий а'золаргина бўлиб қолмаган а'золарини ва иттифоқчиларнинг мақсадларига душман бўлган бошқа шахсларни жамоат ташкилотлари ва ярим жамоат ташкилотларидаги лавозимларидан ҳамда муҳим хусусий корхоналардаги мас'ул вазифалардан олиб ташлаш тўғрисида муҳим кўрсатма берган эди. Дастлабал бу фикрни ана шу кўрсатманинг қониқарсиз бажарилаётганлиги тўғрисида айтишга тўғри келади.

Гитлернинг ҳокимият тепасига келиши учун фаол ёрдам берган ва герман агрессиясини тайёрлаб амалга оширган кишилар Германиянинг катта саноат марказларида шу вақтгача кўпгина муҳим хўжалик ва ма'мурий лавозимларда ишлаб келмоқдалар. Фактлар герман фашизми ва агрессиясини ташкил этган кишилар ба'зи жойларда раҳбарлик лавозимларида қолаётганликларини кўрсатади. Бундай кишилар Гитлер усул идораси вақтида Германиядаги трестлар, концернлар ва бошқа монополияларнинг раҳбарлари бўлган эди. Масалан, Британия доирасидаги пўлат эритиш ва темир саноати корхоналарини назорат қилиб турувчи ташкилотга Динкельбах бошчилик қилмоқда. Бу киши гитлер усул идораси вақтида энг катта «Феррайнигте штальверке» («Пўлат тресты») концернининг директори эди. Динкельбах Британия доирасидаги ва шу жумладан Рурдаги пўлат эритиш ва темир саноатига раҳбарлик қилиш блангина қолмай, унга Британия доирасида саноатни «умумлаштириш» лойиҳаларини тузиш ҳам топширилди. Гитлер усул идораси вақтида қуролланиш масалалари блан шуғулланган империя кенгашининг ўнучта а'зосидан бири бўлмиш йирик фашист раҳбар Эрнст Пенсген ҳозирги вақтда Британия доирасидаги герман металлург саноатчилари уюшмасининг раисидир. Германиядаги саноат монополияларининг Гугенберг (пўлат саноати) каби, фашистлар Германияси ҳарбий саноатининг раҳбарларидан бири бўлмиш Вильгельм Цанген, шунингдек Герман Бюхер, Рехберг ва шулар сингари катта раҳбарлари шу вақтгача қамоққа олинган эмас ва улар Британия ҳамда Америка доираларида катта роль ўйнамоқдалар.

Гитлерчилар усул идораси вақтида кишиларни жазолаш сиёсатини амалга оширган илгариги фашистлар кўп жойларда прокуратура ва суд органларида судья ва прокурор бўлиб ишламоқдалар. Контроль Кенгашининг докладидаги материалларга қараганда, Америка доирасидаги прокуратура ва суд органларида ишловчиларнинг 35 процентчаси, Британия доирасида 43 процентчаси ана шундай кишилардир. Франция доирасида барча судьяларнинг ярми Гитлер усул идорасида ишлаган ходимлардир. Гитлер ҳарбий трибуналининг илгариги масалаҳатчиси Эльтс Ганновер шаҳри судининг президенти бўлиб ишламоқда. Фашистлар орасидан чиққан жаллод Доквейлер Кельн шаҳридаги турманинг бошлиғидир. Бу киши уруш вақтида Польшадаги «Брокке» турмасининг бошлиғи бўлиб кўп кишиларни қатл этганлиги ва қаттиқ жабр-зулми блан ном чиқарган эди.

Демократик немис матбуоти Британия ва Америка доираларида раҳбарлик ўринларида бўлган ма'лум гитлерчиларнинг рўйхатларини кўп марта э'лон қилди. Аммо, кўп ҳолларда жамоатчиликнинг ана шундай кишиларини ишдан олиш тўғрисидаги талабларига э'тибор қилинмади.

Идораларни нацистлардан тозалаш ўрнига катта ёшдаги немисларнинг қарийб ҳаммаси расмият учун қайтадан рўйхатга олинди. Америка доирасида 1947 йил 1 январьгача идораларни нацистлардан тозалаш юзасидан 11.6 миллион кишининг анкета тўлдирганлигини айтиб ўтиш кифоя. 6 миллиондан ортиқ киши оқланганлиги тўғрисида ҳужжатлар олди, қолган 5,6 миллион киши идораларни нацистлардан тозаловчи комиссиядан ўтиши керак. Ҳолбуки, Берлин Конференциясининг қарорлари нацистлар партияси ва унинг бўлимларида бўлган ҳамма собиқ а'золарни ёппасига суд жавобгарлигига тортишни эмас, балки илгариги актив гитлерчиларни раҳбарлик ўринларидан олиш ва фашист жиноятчиларни жазолашни талаб этади. Иккинчи томондан, ана шундай ёппасига пала-партиш «тозалаш» усули актив гитлерчилардан бир қисмининг оқланганлар рўйхатига кириб қолиши учун имконият беради.

Америка матбуотининг хабар беришига қараганда, 1946 йил ноябрь ойида Америка оккупация доирасида тозалаш ишларининг қандай бораётганлиги тўғрисида Америка Қўшма Штатлари сенатининг махсус комитетига топширилган докладда айтилишича, илгариги актив фашистлардан юқори лавозимларда ишлаётган кишиларнинг кўплари жазосиз қолмоқдалар. Сенат комиссиясига Контроль Кенгашининг директивларига мувофиқ энг фаол нацистлар қаторига киргизилиши лозим бўлсада, аммо тозалаш вақтида нацистларнинг «ёндошувчилари» дебгина топилган ва кўп деганда 2 минг марк жарима солинган кўп кишилар ҳақидаги ма'лумотлар тақдим этилди. Ана шу катта фашистлар шундай жаримани тўлаб, ўзларини тозалашдан ўтдик деб ҳисоблай оладилар ва ма'мурий аппарат ҳамда саноатдаги мас'ул лавозимларга тайинланаоладилар. Сенат комиссиясининг докладида айтилишича, Баварияда судга берилган 575 та кўзга кўринган нацистдан 400 га яқини тозаловчи судлар (шпрухкаммер) томонидан нацистларга «ёндошувчи кишилар» қаторига киргизилган. Америка бош қўмондонининг ўринбосари генерал Клейнинг 1946 йил ноябрь ойида Штутгартдаги ўлка кенгашида қуйидаги гапларни айтганлигига таажжубланиб бўлмайди: «Тозалаш ишларидан айбдорларни қидириб топиб, жазолаш учун эмас, балки мумкин қадар кўп кишини илгари эгаллаган вазифаларига қайтариш учун фойдаланилаётганлиги аёнроқ бўлиб қолмоқда».

Халқаро Касаба Союзлари Уюшмасининг Германияга бориб қайтган комиссияси ҳам, Германиядаги Британия, Америка ва Франция доираларида нацистлардан тозалаш ишлари қониқарсиз бораётир, деб топди.

Совет доирасига келганда шуни айтиш керакки, бу доирадаги ҳарбий ма'мурият тозалаш ишларини ўтказган вақтда актив фашистларни ва гитлер усул идораси вақтида раҳбарлик ўринларида ишлаган кишиларни жамоат ташкилотлари ва ярим жамоат ташкилотларидаги лавозимларидан четлатишга ва улар ўрнига демократик ташкилотлар томонидан тавсия этилган кишиларни қўйишга кўпроқ э'тибор қилди. Шу блан бирга совет ҳарбий ма'мурияти органлари томонидан назорат остига олинган корхоналар, шунингдек гитлерчи арбоблар ва ҳарбий жиноятчиларнинг ер мулклари немисларнинг демократик идоралари ихтиёрига берилди.

Маршалл жаноблари бу ерда Германияда идораларни нацистлардан тозалаш масаласи юзасидан совет делегацияси тақдим этган ахборотни етарлик деб ҳисоблмайман деди. Аммо мен Маршалл жанобларининг э'тиборини Контроль Кенгашининг нацистлардан тозалаш ишлари тўғрисидаги докладига жалб этаман. Бу докладда барча доираларга, шу жумладан совет доирасига ҳам тааллуқли бўлган батафсил ма'лумотлар бор. Жумладан, докладда мас'ул вазифалардан бўшатилган ва шундай вазифаларга қўйилмаган илгариги гитлерчи амалдорларнинг сони ҳақида берилган ма'лумотларга э'тиборни жалб этаман. Бу ма'лумотлардан ма'лум бўлишича, совет доирасида 390.478 киши, я'ни бошқа ҳар қандай доирадагидан кўпроқ киши мас'ул вазифалардан бўшатилган. Контроль Кенгашининг доклади блан танишиб чиқилса, совет ҳарбий ма'муриятининг совет доирасида нацистлардан тозалаш ишларини ўтказиш масаласи юзасидан тўла ахборот берганлиги ма'лум бўлади.

Маршалл жанобларининг кўпгина нацистлар ўзларини оқлаш мақсадида социалистлар партиясига киришга ҳаракат қилмоқдалар деган сўзига келганда шуни айтиш керакки, совет делегациясининг ихтиёрида бундай гапларни тасдиқлайдиган ма'лумотлар йўқ. Маршалл жаноблари ҳам бу тўғрида ҳеч қандай факт келтирмади.

Идораларни нацистлардан тозалаш ишларининг қониқарсиз бораётганлиги Германияни демократик асосда қайтадан тузиш учун хавф туғдиради. Жумладан, Контроль Кенгашининг докладидан ма'лум бўлишича, Британия ва Америка доираларида «Рассадник» деган яширин фашистлар ташкилоти кенг ёйилганлиги аниқланди ва бу ташкилот тугатилди. Ана шу яширин фашистлар ташкилоти Германия таслим бўлиши арафасидаёқ тузилган. Бу ташкилот хўжа кўрсинга савдо корхоналари ниқоби остида ҳаракат қилиб, ўзининг жиноий ишларини узоқ муддатга мўлжаллаб планлаштирган. Бу ташкилот оккупациячи ма'мурларнинг чора ва тадбирларига очиқдан-очиқ қаршилик кўрсатмай, актив фашистларни хўжалик ва ма'мурий идораларга жойлаштиришга интилган ва уларнинг расмий вазифаларидан фойдаланиб, Германияни оккупация қилиш мақсадларига душманчиликдан иборат ишларини шу ниқоб остида кучайтиришга уринган. Британия ва Америка доираларида кейинги вақтларда ҳам каттагина яширин фашистлар ташкилоти очилди. Бу ташкилотнинг бутун Германияда бўлимлари бўлиб, у илгариги генераллар ва СС нинг юқори даражали офицерлари раҳбарлиги остида ишлаган. Бу ташкилот Германияда фашист усул идорасини яна тиклашни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Бу ташкилот тугатилган вақтда кўп яроғ-аслаҳа сақланган махфий омборлари топилди. Совет доирасида ҳам бирнеча яширин фашист группалари ва ташкилотлари, шу жумладан асосан гестапо, СС, СД нинг ва бошқа нацист ташкилотларнинг илгариги ходимларидан ташкил топган «Эдельвайс пиратен» ташкилоти тугатилди. Барча оккупация доираларида «Рейнда қаршилик кўрсатувчилар ҳаракати» деб аталган яширин ташкилотлар фош қилинди. Бу ташкилотлар Германиянинг тинч давр учун хизмат қиладиган хўжалигини тиклашга халақит бериш, шунингдек Германиянинг иттифоқчи давлатлар олдида ўз устига олган мажбуриятларини бажаришига тўсқинлик қилиш учун саноатда бузғунчилик ва қўпорувчилик қилишни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйганлар.

Шу ҳолларнинг ҳаммасини э'тиборга олганда, Берлин Конференциясида нацистлардан тозалаш тўғрисида қабул қилинган умумий программанинг бажарилиши қониқарли суратда бораётир деб ҳисоблаб бўлмайди.

Совет Ҳукумати Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Контроль Кенгашига ўзининг бундан кейинги ишида қуйидаги вазифаларни бажаришга э'тибор қилишни топширсин деб таклиф этишни зарур деб ҳисоблайди:

1. Илгариги актив фашистларни жамоат ташкилотлари ва ярим жамоат ташкилотларидаги лавозимлардан четлатиш учун дарҳол чора кўрилсин.

2. Нацист жиноятчилар тўғрисида суд ва трибуналларда бўлган ишлар тезроқ кўрилсин ва гитлерчилар усул идорасининг илгариги арбоблари суд-прокуратура органларидан чиқарилиб, улар ўрнига ўзларининг сиёсий ва ма'навий фазилатлари блан Германияда демократик асосларни мустаҳкамлаш талабларига жавоб берадиган кишилар қўйилсин.

3. Берлин Конференциясининг қарорларига мувофиқ, гитлер усул идорасининг раҳбар ходимлари ва ҳарбий жиноятчилар сўзсиз жавобгарликка тортилсин, шу блан бирга илгари фаол иш кўрмаган оддий нацистларни ёппасига суд жавобгарлигига тортишга йўл қўйилмасин.

Бугун биз Маршалл жанобларининг таклифларини эшитдик. Совет делегацияси бу таклифларни э'тибор блан ўрганмоқда. Аммо, ҳозирнинг ўзидаёқ шуни айта оламизки, совет делегацияси бу таклифларни асосан, қабул қилиш мумкин деб ҳисоблайди.

II. ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ

Берлин Конференцияси Германиянинг ҳамма қисмида демократик асослардаги ҳамма идоралар тикланиши керак, барча демократик партиялар ва эркин касаба союзларига рухсат бериш ҳамда уларни рағбатлантириш керак, район, вилоят идоралари ва ўлка идораларида ҳамма партия ва груҳлардан вакиллар бўлиши ва улар сайлаб қўйилиши лозим, Германиянинг жуда муҳим ба'зи марказий департаментлари тузилиши ва сўз, матбуот ҳамда дин эркинлигига рухсат берилиши лозим деб топган эди. Берлин Конференциясида қабул қилинган бу программани амалга ошириш натижасида Германиянинг сиёсий ҳаётини демократик асосларда узил-кесил суратда қайтадан қуришга замин тайёрланиши ва Германиянинг бошқа давлатлар блан тинч ҳамкорлик қилиши та'минланиши керак.

Бу соҳада ма'лум муваффақиятларга эришилди. Германияда жиддий демократик кучлар вужудга келди ва улар ўз ишларини кенгайтирмоқдалар. Гитлер усул идораси, Германия ҳарбий экономикаси ва фашистлар мафкурасининг тамомила барбод бўлганлиги натижасида аҳолининг меҳнаткаш табақалари ўртасида фашизм ва милитаризмнинг илгариги та'сири қаттиқ зарба еди. Бу ҳол Германиянинг сиёсий ҳаётини бундан кейин ҳам демократлаштириш учун қулай шароит вужудга келтиради.

Аммо, демократлаштириш ишлари барча оккупация доираларида бир хил даражада бормаётир. Бу ҳол оккупация доираларидаги сиёсий ҳаётнинг турлича бўлиши ва Германияда сиёсий бирликнинг йўқлигига ма'лум даражада боғлиқдир.

(ДАВОМИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашида

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Америка ва совет оккупация доираларида ўлканинг вакиллик муассасаларига (ландтагларга) сайловлар ўтказилди. Улар сайлаб қўйиш принципи асосида ўз ҳукуматларини туздилар. Британия ва Франция доираларида ҳам маҳаллий идора органларига сайловлар ўтказилди. Бироқ, сайловлар бутун Германия учун бир хил бўлган демократик сайлов системаси асосида ўтказилмади. Бу ҳол айрим доираларда сайловларни ўтказиш вақтида катта камчиликлар юз беришига сабаб бўлди.

Масалан, Британия доирасида қабул қилинган сайлов системаси 1946 йил сентябрь ойида маҳаллий идора органларига бўлган сайловларда қуйидаги натижаларга олиб келди. Бу сайловларда Германия социал-демократлар партияси 11 миллион 178 минг овоз ва 2.549 мандат олди; христиан-демократлар союзи 11 миллион овоз ва 8.583 мандат, коммунистлар партияси 2 миллион овоз ва атиги 139 мандат олди.

Америка доирасида қабул қилинган сайлов системасига мувофиқ баъзи жойларда, масалан Баварияда овозларнинг 10 процентини ололмаган партия ландтагда битта ҳам ўрин ололмайди. Сайловларнинг ана шундай демократик руҳда бўлмаган усулда ўтказилиши орқасида мақбул бўлмаган оппозиция ландтагдан четлатилади.

Шу аҳвол муносабати блан барча доиралардаги немисларнинг демократик ташкилотлари бутун Германия учун мутаносиб суратда ягона демократик сайлов системасини белгилашни истаётганликларини изҳор қилмоқдалар.

Иккинчи муҳим масала — Германиядаги демократик партиялар ва эркин касаба союзларининг аҳволи тўғрисидаги масаладир. Бу соҳада ижобий натижаларга эришилганига қарамай, немис демократик ташкилотларининг доираларга бўлинганлиги уларнинг тараққиётига жиддий суратда моньлик қилмоқда. Бу ташкилотлар шу вақтгача бутун Германия миқёсида бирлашиш имконига эга бўлмадилар. Контроль Кенгашидаги совет вакиллари 1945 йил октябрь ойидан буён ниҳоят Германиядаги демократик партиялар ва касаба союзларининг бутун Германия миқёсида бирлашиш, ўз қурултойлари ва конференцияларини эркин суратда ўтказиш ва ўзларининг марказий органларини сайлаш ҳуқуқини танийдиган қонунни қабул қилдириш учун муваффақиятсиз уриниб келмоқдалар.

Демократик немис ташкилотларининг ишларини айрим доиралар блан чеклаб қўйиш Берлин Конференциясининг асосий йўл-йўриқларига хилоф эканлиги ва бу ҳол Германиянинг демократик асосида ривожланишини қийинлаштиражаги тамомила равшан. Демократик партияларни ва касаба союзларини бутун Германия миқёсида бирлаштирмай туриб ва уларга ўзларининг ички ишларини эркин суратда ҳал этиш имконини бермай туриб, Германияни демократик асосларда ҳартарафлама ривожлантириш тўғрисида жиддий суратда гапириб бўлмайди.

Ҳозирги вақтда баъзи ўлкалардаги ландтаглар ўзларининг конституцияларини қабул қилмоқдалар. Бу конституциялар Германияни демократик асосларда қайтадан қуриш ва Германия давлатининг келгусидаги тараққиёти учун катта аҳамиятга эгадир. Аммо бу соҳада ҳам жиддий камчиликлар бор.

Ана шу ўлка конституцияларининг асосий низомлари айрим ҳолларда тамомила тескари принципларга асосланади. Бу ҳол Германияни демократлаштиришни қийинлаштиради. Масалан Америка доирасидаги Бавариянинг 1946 йил декабрь ойида қабул қилинган конституцияси федераль асосларга қурилган. Иккинчи томондан, совет доирасидаги Тюрингиянинг янги конституцияси демократик герман давлатининг бирлигини эътироф этишга асосланади ва Тюрингияни демократик герман республикасининг таркибий қисми деб эълон қилади.

1945 йил куз фаслида совет доирасида ўтказилган ер ислоҳоти Германияни демократлаштириш нуқтаи назаридан катта аҳамиятга эгадир. Бу ислоҳот кўп вақтдан буён герман милитаризмининг ва сўнгра гитлеризмнинг таянчи бўлган юнкерларнинг сиёсий ва иқтисодий соҳадаги таъсирига зарба берди.

Бошқа оккупация доираларида ҳозирча ер ислоҳотига фақат тайёргарлик кўрилмоқда. Шу блан бирга Контроль Кенгаши «гарчи ер мулкининг деҳқон табақаларига қараб тақсимланиши ҳарбир доирада ер ислоҳотини ўтказиш учун имконият борлигини исбот қилса ҳам, ер ислоҳоти фақат совет доирасидагина амалга оширилиб бўлди» деб ҳисоблади.

Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Контроль Кенгашида «1947 йил мобайнида барча оккупация доираларида ер ислоҳотини амалга ошириш зарур» деб чиқарилган қарорни тасдиқласа, мақсадга жуда мувофиқ бўлур эди.

Совет Ҳукумати Германиянинг сиёсий ҳаётини демократик асосда ва тинчлик асосида қайтадан қуриш юзасидан белгиланган умумий программани амалга ошириш учун барча доираларда сиёсатни мувофиқлаштириб олиб бориш зарур деб ҳисоблайди. Жумладан, қуйидагиларни амалга ошириш зарур:

1. Германиядаги демократик партияларга ва эркин касаба союзларига бутун Германия миқёсида бирлашиш, бутун Германия вакилларининг иштироки блан қурултой ва конференциялар ўтказиш, марказий органларини сайлаш, марказий газета ва журналларини чиқариш ҳуқуқи берилсин.

2. Контроль Кенгашига яширин овоз бериш йўли блан умумий, тўппа-тўғри ва тенг сайлов ҳуқуқи ҳамда мутаносиб вакил сайлаш системаси асосида сайловлар тўғрисида демократик қонун принципларини тузиш ва бу принципларни бутун Германия территориясида амалга ошириш топширилсин.

3. Контроль Кенгашида 1947 йилда Америка, Англия ва Франция оккупация доираларида немис қишлоғининг ҳаётини демократик асосларда қайтадан қуриш негизи сифатида ер ислоҳоти ўтказиш тўғрисида ўзаро келишилиб чиқарилган қарор маъқуллансин.

Юқорида айтилган жиддий камчиликларнинг тугатилиши ва Берлин Конференцияси қарорларининг Германиядаги барча оккупация маъмурлари томонидан пухта бажарилиши Германиянинг сиёсий ҳаётини демократик ва тинчлик асосларида қайтадан қуришни таъминлайди.

Э. Бевин сўзи

Буюк Британия Ташқи Ишлар Министри Бевин нацистлардан тозалаш ва демократлаштириш масалалари юзасидан қисқача мулоҳазалар блан кифояланаман деди.

— Мен Контроль Кенгашининг нацистлардан тозалаш масаласидаги докладини ўрганиб чиқдим,—деди у. — Менингча, бир-биримизга тўнкалган айб асосли эмас. Нацистлардан тозалаш — ғолиб давлатлар дуч келган энг қийин вазифалардан биридир.

Германиядек бир мамлакат ялпи таълим асосида шунчалик кенг миқёсда маълум руҳда тарбияланиб келган экан, унинг аҳволини икки йил мобайнида ўзгартириб юбориб бўлмайди. Бир мамлакат ҳамма ишни тўғри қилмоқда, бошқа мамлакатлар эса нотўғри иш қилмоқда деб айб тўнкашга уриниш ўрнига Берлиндаги Контроль Кенгашда, шунингдек бу ерда ҳам мунозаралар олиб борилган вақтда ишга бирмунча объектив нуқтаи назаридан қаралганида мен жуда бахтиёр бўлур эдим.

Бевин сўзини давом эттириб айтдики, Британия ҳукумати учун нацистлардан тозалаш сингари буюк вазифадан ҳам яхшироқ ўрганилган бошқа масала бўлмади.

Бугун менга Британия доирасида гўё масъул лавозимларни ишғол қилиб келаётган машҳур нацистлар номини айтиб бердилар. Бу кишиларнинг биринчиси тўғрисида шуни айтишим керакки, мен ўз маслаҳатчиларимнинг фикрини сўрадим ва улар, бу киши идораларни нацистлардан тозалаш суди томонидан оқланиб юборилган эди, дедилар. Шахсан менинг ўзим бу ишни батафсил ўрганиб чиқиш имкониятига эга бўлган эмасман. Мен бундай таклиф киритишни истар эдим. Башарти бизларнинг биронтамиз бошқа бирон ҳукумат идора қилаётган доирада бундай кишилар масъул лавозимларни ишғол қилиб келаётирлар деб ҳисоблайдиган бўлсак, у ҳолда радио орқали ва матбуотда кишиларни айблаш ўрнига тегишли давлат раҳбарларининг эътиборини ана шу айбларга жалб қилиш кўп марта яхшироқ бўлур эди. Аммо менга айб қўйиб ўтилганлиги ва бу ерда маълум кишиларнинг номи тилга олиб ўтилганлиги сабабли мен ўз томонимдан беш кишининг номини айтиб ўтишни истар эдим.

Масалан, жаноб Аугустин деган одам бор. Бу киши «тигр» ва «пантера» деган машҳур танкларни лойиҳалаштирган одамдир. Бу киши эндиликда Берлинда автомобиль саноати департаменти технология конторасига раҳбарлик қилмоқда. САнинг илгариги штурмфюрери бўлган Гассе жаноблари совет доирасида Лейпцигда ёқилғи саноати департаментида ишламоқда. Нацистлар партиясининг 1938 йилдан буён аъзоси бўлган Кунпе жаноблари «Саксенверке»га директорлик қилмоқда. Нацистлар партиясининг 1933 йилдан буён аъзоси, шу партиянинг юқори мансабдор аъзоси бўлган Фишер жаноблари саноатда ҳамон катта ўринни ишғол қилиб келмоқда. Нацистлар партиясининг рицарьлик кресты блан мукофотланган Шпеер қўл остида ишлаган беш ходимнинг бири ва Заукельнинг дўсти бўлган Шейк жаноблари миш-мишларга қараганда завод директори бўлиб ишлар экан.

Мен Молотов жанобларига бошқа бундай кишилардан 30 ёки 40 тасининг рўйхатини тақдим қила олишим мумкин. Аммо менингча бундай масалаларни маълумотлар айрибошлаш йўли блан хусусий тарзда ҳал қилиш яхшироқ бўлур эди.

Мен Жаҳон касаба союзлари уюшмаси комиссиясининг доклади ҳақида Молотов жанобларининг баёнотига катта эътибор бераман. Мен бу докладнинг тилга олинишини қутлайман, чунки Буюк Британия сингари мамлакатларда танқидни эшитишдан ҳамиша хурсанд бўладилар. Аммо мен шуни айтиб ўтишим керакки, Германиянинг Британия доирасида касаба союзлари қурултойи бўлиб, бу қурултой шу йил январь ойида доклад эълон қилди. Бу қурултойда нацистлардан тозалаш масаласи муҳокама қилинди. Докладнинг тегишли қисмида идораларни нацистлардан тозалаш ишини кўрувчи судлар ўз вазифаларини ҳалоллик блан бажариш ва ўзларига нисбатан кўрсатилган ишончга яраша иш қилиш йўлида уриниб кўрдилар дейилади. Докладда яна нацистлардан тозалаш масаласида ҳарбий маъмуриятнинг тегишли бўлимлари ҳамкорлик қилганликлари ҳам айтиб ўтилади.

Сўнгра Бевин айтдики, нацистлардан тозалаш масаласида ҳамма доираларда ҳам қийинчиликларга дуч келинмоқда. Масалан, совет доирасида яқинда Саксония министри Фишер, маҳаллий идораларга анчагина тескаричилар кириб қолган, деди. Шундан бирнеча кун ўтгач, яна шу Фишернинг ўзи бу масалага тўхталиб, нацистлардан тозалаш соҳасида нима учун яна қаттиқроқ чоралар кўрилаётганлигини тушунтириб берди. Тюрингияда министр Вольф, ўрта мактаблардаги ўқитувчиларнинг 50 проценти фашистлар партиясининг аъзоларидир, деди. Тюрингиянинг бошқа бир министри, Ташқи Ишлар Министрларининг Москвада бўладиган кенгашида гўё немис партиялари нацистлардан тозалашга қарши чиқмоқдалар деган таассурот қолмаслиги учун нацистлардан тозалаш соҳасида яна чоралар кўрилаётир, деди.

Ҳамма нарса шунга келиб тақаладики, нацистлардан тозалаш масаласини ҳал қилишда биз катта қийинчиликларга дуч келмоқдамиз. Бундай қийинчиликлар Америка ва Франция доирасида ҳам, совет доирасида ҳам юз бермоқда.

Бу ерда Британия доирасидаги суд органлари тўғрисида масала кўтарилди. Мен бу масала юзасидан справка олдим ва шуни айтишим мумкинки, Британия доирасидаги ҳамма судиялар ва суд ходимлари пухта текшириб чиқилган. Тўрт давлат томонидан белгиланган йўл-йўриқдаги нормаларга мувофиқ келган кишиларгагина ўз вазифаларида қолишда ижозат берилган.

Мен бирнеча рақам келтириб ўтишни истар эдим. Британия доирасида ўтган йил апрель ойидан буён 250 дан кўпроқ трибунал ва комитет нацистлардан тозалаш ишлари блан шуғулланиб келди. Бу трибуналлар 1 миллион 500 мингдан ортиқ кишининг ишини кўрди. 296 минг нацист вазифасидан олинди ва четлатилди. Ҳозир нацистлардан 34 минг киши назорат остида. Мен бу соҳада анчагина илгари силжиганлигимиздан қаноат ҳосил қилганлигимни билдиришни истар эдим. Танқид — яхши нарса, аммо менингча, Германияни нацистлардан тозалаш сингари катта ва қийин иш блан шуғулланаётган кишиларнинг иши бирмунча маъқулланишга ҳам сазовордир.

Мен Министрлар Кенгаши қуйидаги қарорни қабул қилишини истар эдим. Бу қарорда: а) Берлин Конференциясида қабул қилинган сиёсий принципларга мувофиқ нацистлар партиясини ва унга қарашли барча ташкилотларни йўқ этиш соҳасида эришилган катта муваффақиятлар таъкидлаб ўтилсин; б) Германиядаги Контроль Кенгашга бу вазифани бажаришни ғайрат блан давом эттириш тўғрисида йўл-йўриқ берсин, токи бу иш мумкин қадар қисқа бир муддатда тамомлансин ва бу блан келажакда нацизмнинг бош кўтаришига хотима берилсин.

Мен Германияда нацистлардан тозалаш соҳасида ягона қонун жорий қилиш ҳақида бу ерда киритилган таклиф юзасидан шуни айтишни истар эдимки, бу тадбирнинг амалга оширилишига шак-шубҳа бор. Германиядаги мавжуд шароитда яқин ўртада бундай қонун чиқариш мумкинлигига мен бирмунча шубҳаланаман. Шу сабабли мен Контроль Кенгашининг янги қонун ишлаб чиқиш блан банд бўлиб, ўз ишини тўхтатиб қўйишидан кўра ўз ишини давом эттиришини афзал кўрар эдим. Контроль Кенгашининг йўл-йўриқларида баён қилинган принциплар етарли даражада таъсирли принциплардир.

Мен Министрлар Советининг бу ерда Маршалл, Молотов ва Бидо томонидан тақдим этилган барча қарор лойиҳаларини муҳокама қилинишига, шунингдек ҳозиргина менинг томонимдан киритилган таклифлар муҳокама қилинишига қаршилик билдирмайман. Мен шу нарсани айтиб ўтмоқчиманки, менингча ҳозирги пайтда герман маъмурларига бирон хил умумий кўрсатма бериш бирмунча қийин бўлса керак ва Контроль Кенгашининг ўзи блангина иш кўрган яхшироқ. Мен шундай писанда блангина тўрттала қарор лойиҳасини ўрганиб чиқиш ва муҳокама қилишга розилик бераман.

Мен Германияни демократлаштириш масаласида бирнеча сўз айтишни истар эдим. Сайловчилар муайян кишиларни ёқлаб ўз овозларини берсалар ва улардан айрим партияларни ёқлаб овоз беришлари талаб қилинмаса, жуда кўнгилдагидек иш бўлур эди. Германиянинг совет доирасида шундай аҳвол рўй бермоқдаки, бу ерда социал-демократлар партиясини унинг аъзоларидан катта бир қисми бирлашишни истамагани ҳолда бирлашган социалистик партия блан қўшилишга мажбур қилиш йўлида уриниб кўрилган. Англашимча, социал-демократлар партияси ҳозирги пайтда совет доирасида сайланиб қўйилган идораларда ўз вакилларига эга эмас. Уруш тамом бўлганидан сўнг ўтган вақт ичида баъзи сайловларни кўрдик. Бу сайловларни демократия тушунчасига муносиб дейишга ақлимиз бовар қилмайди. Менимча, Германияда жорий қилинган ва партиялар рўйхати блан сайлаш тартиби Гитлер учун жуда қўл келган эди.

Мен буни айтиш блан ниҳоят нозик масала тўғрисида тўхталаётганлигимни биламан. Чунки кўпгина давлатларда овоз беришда рўйхат системаси қўлланилади. Аммо мен Германияда кичик бир партияга ҳокимиятни яна эгаллаб олиш ва гитлерчилар системасининг ҳамма нуқсонлари ва даҳшатларини тиклашга имкон берадиган биронта ҳам чора кўрилмаслигини ниҳоят истар эдим. Мен буни айтиш блан немисларнинг урушқоқ эканликларини назарда тутаётирман. Биз немислар блан иш кўрар эканмиз, урушқоқ йиртқич ҳайвон блан иш кўраётганлигимизни ва уларнинг яна найранг қилишларига ёрдам берадиган ҳеч қандай чора кўрмаслигимиз зарурлигини унутмаслигимиз лозим. Шу сабабли мен масала пухталик блан ўрганилишини, яъни партияларнинг мутаносиб суратда овоз беришини ва сайлаб қўйилган кишиларнинг масъул бўлишини таъминлайдиган тартиб ўрнатиш мумкин эмасмикин деган масаланинг яхши ўрганилишини истар эдим, токи Германияда бундай тартибни қўлланиш учун қулай система вужудга келтирилсин.

Мен Британия делегацияси номидан шуни айтишни истар эдим: биз Германияни демократик асосда қайтадан тиклаш тўғрисида Потсдамда қабул қилинган сиёсий принципларга қаттиқ амал қиламиз. Мен Молотов жаноблари томонидан нималар таклиф этилганини ҳали тўла тушуниб олганимча йўқ. Аммо Молотов жанобларига ваъда бериб айтаманки, ёзма равишда бу таклифларни олгач, мен уларни пухта ўрганиб чиқаман.

Бевиннинг сўзидан кейин раислик қилучи келгуси мажлиснинг рўзномасини маълум қилиб мажлисни ёпади. (ТАСС).

АВСТРИЯ БЛАН ТУЗИЛАДИГАН ШАРТНОМАНИНГ ИҚТИСОДИЙ МАСАЛАЛАРИ БЛАН ШУҒУЛЛАНУЧИ ЭКСПЕРТЛАР КОМИТЕТИНИНГ МАЖЛИСИ

Австрия блан тузиладиган шартнома лойиҳасининг иқтисодий моддаларини кўручи экспертлар комитетининг 13 мартда бўлган иккинчи мажлисида шу шартноманинг баъзи моддаларини муҳокама қилиш давом этди.

Америка Қўшма Штатлари вакили Рейнстен раислик қилди. (ТАСС).

АВСТРИЯНИНГ ҒАРБИЙ ОККУПАЦИЯ ДОИРАЛАРИДА ГИТЛЕРЧИЛАР ФИТНАСИ ФОШ ҚИЛИНДИ

ЛОНДОН, 12 март (ТАСС). Рейтер агентлиги Венадан хабар беради:

Австрия ички ишлар министрлиги жуда усталик блан ташкил қилинган фитна фош этилганлигини 11 мартда хабар қилди. Бу фитна Австрияда ҳокимиятни нацистлар қўлга беришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Айтишларича, фитначилар катта программа тузганлар. Бу программа илгариги нацистларнинг Австриядаги жамоат ҳаётига суқилиб кириб, аста-секин ҳукмрон вазиятга эришмоқчи бўлганликларини кўрсатади. Айтишларича, бу планни Вальтер Раффельсбергер тузган. Министрликнинг хабарига кўра, Раффельсбергер Австриянинг ҳарбий доираларидаги собиқ нацистлардан 57 киши блан биргаликда яқинда қамоққа олинган.

Овозаларга қараганда, фитначилар чайқовчилик йўли блан ўз фитначилик ишларини олиб бориш учун анча маблағ тўплаганлар.

Раффельсбергерлари Австриянинг хусусий саноатида нацистларнинг давлат вакили бўлган.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА ТЕАТРИДА — 16 мартда **Муҳаббат**, 18 мартда **Денгиздагилар шарафига**.

ЎзОПЕРА ТЕАТРИДА — 16 мартда кечқурун **Боқчасарой фонтани**. ЎзССРда хизмат кўрсатган артистлардан Розия Каримова, Е. Барановский, Бутун Иттифоқ эстрада артистлари конкурсининг лауреати Галя Измайлова ва театр солистлари қатнашади. Дирижёр — Сталин мукофоти лауреати ЎзССР халқ артисти Мухтор Ашрафий.

МУҚИМИЙ ТЕАТРИДА — 16 мартда **Офтобхон**, 18 мартда **Қизил гул**.

ЎЗБЕК МУЗИКА ТЕАТРИДА (Бешёғоч) — 16 мартда **концерт**, 18 мартда **Хўжа Насриддин**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТР БИНОСИДА — 17 мартда **ЎзССР симфоник оркестрининг концерти** бўлади. Дирижёр — Борис Бровцин. Программада: ўзбек композиторларининг асарлари, опера ва музикали драмалардан парчалар. Концертда ЎзССР халқ артистлари Шаҳодат Раҳимова, Қори Яқубов, Ҳамза номли театр, Ўзбек опера ва балет театри ҳамда Муқимий номли театр артистлари қатнашади. Концерт кеч соат 9 да бошланади.

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТР БИНОСИДА — 17 мартда янги программада **татар музика, ашула ва рақс концерти** бўлади. Концерт кеч соат 9 да бошланади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Ф. В. Федин раҳбарлигидаги **цирк труппаси гастрольларининг охирги кунлари ва** аттракцион — **йиртқич ҳайвонлар**. Ўйнатучи — Кличис.

16 мартда **уч тамоша**, 17, 18 ва 19 мартда **хайрлашув тамошалари**.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ҒАЛАБА» (Шивли бозор) — **Оқариб кўринар ёлғиз елкан**, 17 мартдан **Тоҳир ва Зуҳра**; СОБИР РАҲИМОВ НОМЛИ КИНОТЕАТР (Тахтапул) — **Хўжа Насриддин**, 17 мартдан **Аршин мол олон**; «НОВОСТИ ДНЯ» — **Райком секретари**; «ВЕСНА» — **Шахсий иш**, 17 мартдан **Ҳужум маркази**; АЛОҚА ХОДИМЛАРИ КЛУБИ — **Аламаслар дараси**.

Тошкент шаҳар, Сталин район, 10 бўлим халқ суди билдирадики, Л. Н. Лозановичнинг М. М. Лозановичдан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

СССР БЛАН МАДАНИЙ АЛОҚА ҚИЛУЧИ СУРИЯ ВА ЛИВАН ЖАМИЯТЛАРИ ДЕЛЕГАЦИЯЛАРИ ВА ХИТОЙ ЁЗУЧИСИ МАО-ДУНЬНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА БЎЛИШИГА ДОИР

Ливандаги СССР дўстлари жамиятининг делегацияси, СССР блан маданий алоқа қилучи Сурия жамиятининг делегацияси ва Хитойнинг машҳур ёзучиси Мао-Дунь Ўзбекистонда олти кун турганидан кейин 14 мартда Тошкентдан Бокуга учиб кетдилар.

Меҳмонлар Тошкентда бўлган вақтларида Ўзбекистон пойтахтидаги саноат корхоналари, маданий ва даволаш муассасалари блан танишдилар. Вакиллар Тошкентдаги Сталин номли тўқимачилик комбинатида, Чкалов номли заводда ва Тошкент областидаги колхозларнинг бирида бўлдилар.

Меҳмонлар Ўзбекистон ССР Фанлар академияси илмий текшириш институтларининг ишлари блан батафсил танишдилар, Ўзбек Давлат опера ва балет театрининг спектаклларини томоша қилдилар. Мао-Дунь жаноблари Ўзбекистон Совет ёзучилари союзида пойтахтдаги ёзучилар блан учрашди.

Сурия ва Ливан жамиятларининг делегациялари, шунингдек Мао-Дунь жаноблари Самарқанд шаҳрига бордилар, бунда Ўзбекистоннинг архитектура ёдгорликлари ва шаҳардаги маданий муассасалар блан батафсил танишдилар.

Меҳмонлар Ўзбекистон ССР Олий Советининг Биринчи Сессиясининг очилиш маросимида ҳозир бўлдилар.

Ливандаги СССР дўстлари жамиятининг раиси Антуан Табет жаноблари жўнаб кетиш олдидан ҳар икки делегация номидан Ўзбекистонга қилган саёҳатларидан ғоят мамнун эканликларини билдирди. Антуан Табет Ўзбекистоннинг маданият ва халқ хўжалигининг ҳамма соҳаларида эришган муваффақиятлари вакилларда чуқур таассурот қолдирганлигини айтди. (ЎзТАГ).

Вакиллар палатаси ва сенатнинг қўшма мажлисида Трумэн сўзи

ВАШИНГТОН, 12 март (ТАСС). Трумэн вакиллар палатаси ва сенатнинг қўшма мажлисида ўз мактубини эълон қилди. Трумэн бу мактубида 1948 йилнинг 30 июнигача бўлган даврда Греция ва Туркияга ёрдам бериш учун 400 миллион доллар маблағ чиқаришни конгрессдан сўрайди. Трумэн яна конгрессдан ҳукуматга «Греция ва Туркиянинг махсус ходимлари»га таълим беришни таъминлашга рухсат беришни ҳамда қайта қурилиш ишларига ёрдам бериш» учун ва бериладиган «молиявий ҳамда моддий ёрдамни кузатиб туриш» учун Греция ва Туркияга америкали граждан ва ҳарбий ходимларни юборишга рухсат беришни сўрайди.

Трумэннинг мактуби мамлакатда демократик тартибларни ҳимоя қилаётган ва мазкур мактубда «озчиликни ташкил этган урушқоқ кишилар» деб эълон қилинган Грециядаги демократик унсурларга қарши қаратилган. Трумэн Грецияга ёрдам бериш тўғрисидаги таклифини қувватлаб бундай дейди: «Греция бой мамлакат эмас. Етарли миқдорда табиий бойликларнинг йўқлиги грек халқини бир амаллаб тирикчилик қилиш учун ҳамиша зўр ғайрат блан ишлашга мажбур қилиб келди. Ана шу меҳнатпарвар ва сулҳпарвар мамлакат 1940 йилдан буён душманнинг истилоси, тўрт йил давом этган қаттиқ зулми ва мамлакат ичкарисидаги оғир кураш натижасида кўп азоб чекди». Мактубда айтилишича, «ана шундай фожиали аҳвол натижасида, озчиликни ташкил этган урушқоқ кишилар одамларнинг муҳтожлиги ва қашшоқлигидан фойдаланиб сиёсий тартибсизлик вужудга келтира олдилар. Ана шу тартибсизликлар ҳозирги вақтгача мамлакатнинг хўжалигини тиклашга имкон бермаётир». Трумэн «Греция молиявий-иқтисодий жиҳатдан ёрдамга жуда муҳтож» деб конгрессга шуни маълум қиладики, Греция ҳукуматига маблағ берилиши блан бирга Америка Грецияни ўз назорати остига олади, чунки «Греция ҳукумати Грецияга бериладиган молиявий ва бошқа ёрдамдан ўз-ўзини таъминлай оладиган мустаҳкам хўжаликни вужудга келтириш ва жамоат идораларининг ишларини яхшилаш учун самарали фойдаланиш мақсадида Америкадан тажрибали маъмурлар, иқтисодчилар, техниклар юборишни ҳам сўради». Трумэннинг мактубида «Греция давлати ҳозирги кунда коммунистларнинг раҳбарлиги остида бирнеча минг қуролли кишиларнинг террорчилик ишлари натижасида хавф остида қолмоқда, булар кўп жойларда, хусусан шимолдаги чегарага яқин ерларда ҳукумат маъмурларига асло бўйсунмаётирлар» деб даъво қилинади. Сўнгра Трумэн Греция ҳукумати «мушкул аҳволдан қутулишга қодир эмас» деб таъкидлагандан кейин қуйидагиларни айтади: «Греция армияси оз ва яхши қуролланган эмас. Греция армияси бутун Греция территориясида ҳукуматнинг обрўсини кўтармоқчи бўлса, унга озиқ-овқат ва яроғ-аслаҳа керак. Греция ўз-ўзини таъминлайдиган ва ўзини ҳурмат қиладиган демократик мамлакат бўлиш ниятида экан, у ёрдам олиши керак. Америка Қўшма Штатлари шундай ёрдамни бериши лозим. Биз Грецияга бирмунча иқтисодий ёрдам бердик, аммо бу ёрдам кифоя эмас. Демократик Греция биздан бошқа мамлакатга мурожаат қилаолмайди. Дунёдаги мамлакатларнинг бошқа биронтаси ҳам демократик Греция ҳукуматига зарур ёрдам беришни истамайди ва бунга қодир эмас. Грецияга ёрдам бераётган Англия ҳукумати 31 мартдан кейин унга иқтисодий ва молиявий ёрдам бераолмайди. Англия дунёнинг баъзи қитъаларидаги мамлакатларга ва шу жумладан Грецияга нисбатан олган мажбуриятларини камайтириш ёки тугатишга мажбур бўлмоқда. Бирлашган миллатлар ташкилоти аҳвол оғирлашган шундай пайтда қандай ёрдам бера олиши тўғрисида фикр юргизиб кўрдик. Аммо аҳвол шу даражада танг бўлиб дарҳол ёрдам беришни талаб этади. Бирлашган миллатлар ташкилоти ва унга боғлиқ бўлган ташкилотлар талаб этилган ёрдамни беришга қодир эмас».

Сўнгра Трумэн айтадики, Грециянинг қўшниси Туркия «ҳам Америка Қўшма Штатларининг эътиборига сазовордир». Мактубда бундай дейилади: «Урушдан кейинги даврда Туркия ўзининг миллий мустақиллигини таъминлаш мақсадида зарур ислоҳотлар ўтказиш учун Англиядан ва Америка Қўшма Штатларидан молиявий ёрдам олишга ҳаракат қилди. Туркиянинг мустақиллиги Ўрта Шарқда тартиб бўлишини таъминлаш учун катта аҳамиятга эгадир. Британия ҳукумати қийин аҳволда қолганлиги учун Туркияга бундан буён молиявий ёки иқтисодий ёрдам бераолмаслигини бизга маълум қилди. Греция каби, Туркия ҳам ўзи муҳтож бўлган ёрдамни олиши керак экан, унга шундай ёрдамни Қўшма Штатлар бериши керак».

Трумэн Қўшма Штатлар ташқи сиёсатининг кузатган мақсадлари тўғрисида гапириб айтадики, «Америка Қўшма Штатлари Бирлашган миллатлар ташкилотини тузишда етакчилик ролини ўз зиммасига олди» ва Америка Қўшма Штатлари «озод халқларнинг эркинликларини ва миллий мустақиллигини уларга тоталитар усул идорани қабул қилдиришга интилаётган агрессиячилик ҳаракатларига қарши ҳимоя қилишда мазкур халқларга ёрдам бериш»га тайёр бўлмас экан, ўз мақсадларини амалга ошираолмайди. «Бу демак, бевосита ёки билвосита агрессия йўли блан озод халқларга мажбуран қабул қилдирилган тоталитар усул идора халқаро тинчлик негизларига ва binoбарин Америка Қўшма Штатларининг хавфсизлигига зарар етказишини очиқ эътироф қилиш демакдир». Жаҳон тарихининг ҳозирги даврида қарийб ҳарбир мамлакат ҳаётнинг бир-бирига зид бўлган икки йўлидан бирини танлаб олиши керак».

Мактубда айтилишича, Трумэн Польша, Румыния ва Болгария халқларини «тоталитар усул идорани қабул қилган» халқлардан деб ҳисоблайди.

Мактубда бундай дейилади: «Дунёда ҳаёт ўзгармайдиган барқарор бир нарса эмас ва мавжуд аҳвол ҳам ўзгармайдиган муқаддас бир нарса эмас. Аммо биз Бирлашган миллатлар ташкилоти Уставини бузиб мажбур қилиш ёки сиёсий жиҳатдан тазйиқ кўрсатиш каби найранглар ёрдами блан мавжуд аҳволни ўзгартиришга йўл қўяолмаймиз». Трумэн Греция ва Туркияга ёрдам бериш ҳақидаги таклифини қувватлаб, бундай деди: «Башарти Греция озчиликни ташкил этган қуролли кучлар назорати остига тушиб қолар экан, бу ҳол унинг қўшниси Туркияга тез орада жиддий таъсир кўрсатади. Тартибсизлик ва фароқандалик бутун Ўрта Шарққа ёйилиши мумкин. Бунинг устига Грециянинг мустақил давлат сифатида йўқ бўлиб кетиши Европанинг ўз озодликларини ва ўз мустақилликларини сақлаб қолиш учун катта қийинчиликларга қарши курашаётган ва уруш орқасида вайрон бўлган жойларини тиклаётган Европа мамлакатларига ёмон таъсир кўрсатган бўлур эди».

Сўнгра қуйидагилар айтилади: «Ҳозирги оғир пайтда Греция блан Туркияга ёрдам бермас эканмиз, ана шу кучларнинг таъсири ғарбга ҳам, шарққа ҳам ёйилади. Биз дарҳол қатъий чоралар кўришимиз керак. Шу сабабдан, мен 1948 йил 30 июньгача бўлган даврда Греция блан Туркияга ёрдам бериш учун 400 миллион доллар миқдорида маблағ ажратиш юзасидан ваколат берилишини конгрессдан сўрайман. Мен уруш орқасида вайрон бўлган мамлакатлардаги очлик ва уқубатларни бартараф қилиш учун яқинда 350 миллион доллар ажратишни конгрессдан сўраган эдим. Мен юқорида айтилган фондларни ажратишни сўраганимда ана шу 350 миллион доллар миқдоридан Грецияга кўпроқ миқдорда ёрдам беришни кўзда тутдим. Мен маблағ ажратиш блан бирга конгрессдан Греция ва Туркия мамлакатларининг илтимосига мувофиқ, мазкур мамлакатларнинг хўжаликларини тиклаш ва бериладиган молиявий ҳамда моддий ёрдамдан қандай фойдаланилишини кузатиб туриш учун Америкадан граждан ва ҳарбий ходимларни Греция ва Туркияга юборишга руҳсат беришни сўрайман. Мен Греция ва Туркиянинг махсус ходимларига таълим бериш ва уларга йўл-йўриқ кўрсатиш ҳуқуқи ҳам берилсин, деб тавсия этаман. Ниҳоят, мен конгрессдан зарур моллар, озиқ-овқат ва машина ҳамда ускуналар етказиб бериш учун ажратиладиган фондлардан тез ва самарали фойдаланишга имконият туғдирадиган ҳуқуқ берилишини ҳам сўрайман».

Масъул муҳаррир: С. РАЖАБОВ.

Драма театрлари ва ёш томошабинлар театрларига энг яхши драма асари ёзиш учун бўлган Бутун Иттифоқ конкурсининг Ўзбекистон ССР бўйича биринчи кўриги.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги

САНЪАТ ИШЛАРИ БОШҚАРМАСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН СОВЕТ ЁЗУЧИЛАР СОЮЗИ

барча авторларга билдирадиларки,

энг яхши драма асари ёзиш учун эълон қилинган конкурс

Драма театрлари ва ёш томошабинлар театрларига

ЭНГ ЯХШИ ДРАМА АСАРИ ЁЗИШ УЧУН БЎЛГАН БУТУН ИТТИФОҚ КОНКУРСИНИНГ БИРИНЧИ КЎРИГИ СИФАТИДА ЎТКАЗИЛАДИ.

Энг яхши драма асарлари учун қуйидаги мукофотлар белгиланади:

Битта биринчи мукофот—25 минг сўм
Учта иккинчи мукофот—20 минг сўмдан
Тўртта учинчи мукофот—15 минг сўмдан
Бешта рағбатлантириш мукофоти — 8 минг сўмдан.

Авторлар Бутун Иттифоқ конкурсининг Ўзбекистон ССР бўйича биринчи кўригига драма асарининг қўлёзмасини рус, ўзбек, қорақалпоқ ва уйғур тилида бир нусха машинада ёздириб" девиз остида тақдим қиладилар.

Бундан ташқари, авторнинг фамилияси, исми ва отасининг исми ҳамда аниқ адреси ёзилган варақани худди шу девизли конвертга солиб ёпиштирилади ва қўлёзмага қўшиб берилади.

Бутун Иттифоқ конкурсининг Ўзбекистон ССР бўйича биринчи кўригига пьесани тақдим қилиш учун охирги муддат 1947 йил 15 июньгача.

Асарлар қуйидаги адресга юборилсин: Тошкент шаҳар, Пушкин кўчаси, 17-нчи уй, ЎзССР Министрлар Совети ҳузуридаги Санъат ишлари бошқармаси.

Драма театрлари ва ёш томошабинлар театрларига энг яхши драма асари ёзиш учун бўлган Бутун Иттифоқ конкурсининг Ўзбекистон ССР бўйича 1-нчи кўриги жюрисининг секретариати.

«Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси.
Тиражи 64,5 минг.
Р 00050. № 113.